

Bank Polski

Skrócone śródroczne skonsolidowane
sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
za okres sześciu miesięcy zakończony
dnia 30 czerwca 2016 roku

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE DOTYCZĄCE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	okres od 01.01.2015 do 30.06.2015	okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Wynik z tytułu odsetek	3 762 511	3 354 100	858 923	811 325
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 302 016	1 436 532	297 230	347 484
Wynik z działalności operacyjnej	1 924 082	1 649 387	439 238	398 971
Zysk brutto	1 934 697	1 665 210	441 661	402 799
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	1 509 303	1 337 383	344 550	323 500
Zysk netto przypadający na jednostkę dominującą	1 512 139	1 350 059	345 198	326 567
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,21	1,08	0,28	0,26
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,21	1,08	0,28	0,26
Dochody całkowite netto	1 323 978	1 115 300	302 244	269 781
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	4 060 663	6 615 720	926 986	1 600 281
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	(5 305 192)	(2 913 017)	(1 211 093)	(704 631)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	770 638	(2 538 315)	175 925	(613 995)
Przepływy pieniężne netto	(473 891)	1 164 388	(108 182)	281 655

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	stan na 30.06.2016	stan na 31.12.2015	stan na 30.06.2016	stan na 31.12.2015
Aktywa razem	272 442 089	266 939 919	61 561 878	62 639 897
Kapitał własny ogółem	31 588 891	30 264 913	7 137 926	7 101 939
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	31 610 093	30 283 285	7 142 717	7 106 250
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000	282 454	293 324
Liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	25,27	24,21	5,71	5,68
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	25,27	24,21	5,71	5,68
Łączny współczynnik kapitałowy	15,21%	14,61%	15,21%	14,61%
Tier 1	25 820 383	24 608 318	5 834 456	5 774 567
Tier 2	2 511 865	2 483 126	567 589	582 688

Wybrane pozycje skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeliczono na EUR według następujących kursów:

- pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych – kurs liczony jako średnia kursów NBP obowiązujących na ostatni dzień każdego z sześciu miesięcy okresu zakończonego dnia 30 czerwca 2016 roku i 30 czerwca 2015 roku, odpowiednio:
1 EUR = 4,3805 PLN i 1 EUR = 4,1341 PLN,
- pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej – kurs średni NBP na dzień 30 czerwca 2016 roku:
1 EUR = 4,4255 PLN oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku: 1 EUR = 4,2615 PLN.

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	7
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	9

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Działalność kontynuowana					
Przychody z tytułu odsetek	4	2 460 971	4 852 539	2 355 545	4 788 132
Koszty z tytułu odsetek	4	(551 655)	(1 090 028)	(672 183)	(1 434 032)
Wynik z tytułu odsetek		1 909 316	3 762 511	1 683 362	3 354 100
Przychody z tytułu prowizji i opłat	5	911 061	1 754 762	938 780	1 805 354
Koszty z tytułu prowizji i opłat	5	(244 490)	(452 746)	(181 398)	(368 822)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		666 571	1 302 016	757 382	1 436 532
Przychody z tytułu dywidend		8 896	8 896	9 676	9 676
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	6	(5 304)	(13 743)	(14 247)	8 871
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	7	425 767	476 398	16 812	69 353
Wynik z pozycji wymiany		108 814	203 234	94 449	166 688
Pozostałe przychody operacyjne	8	185 340	308 944	134 083	273 990
Pozostałe koszty operacyjne	8	(152 456)	(215 878)	(87 141)	(144 087)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		32 884	93 066	46 942	129 903
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	9	(400 202)	(782 368)	(375 070)	(748 649)
Ogólne koszty administracyjne	10	(1 396 039)	(2 756 532)	(1 372 317)	(2 777 087)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	11	(221 031)	(369 396)	-	-
Wynik z działalności operacyjnej		1 129 672	1 924 082	846 989	1 649 387
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach		7 297	10 615	7 308	15 823
Zysk brutto		1 136 969	1 934 697	854 297	1 665 210
Podatek dochodowy	12	(265 634)	(425 394)	(152 676)	(327 827)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		871 335	1 509 303	701 621	1 337 383
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli		(2 214)	(2 836)	(1 257)	(12 676)
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej		873 549	1 512 139	702 878	1 350 059

Zysk na jedną akcję

- podstawowy z zysku za okres (PLN)

0,70 1,21 0,56 1,08

- rozwodniony z zysku za okres (PLN)

0,70 1,21 0,56 1,08

Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)

1 250 000 1 250 000 1 250 000 1 250 000

Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)

1 250 000 1 250 000 1 250 000 1 250 000

Działalność zaniechana

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA nie prowadziła w okresie 6 miesięcy zakończonym odpowiednio dnia 30 czerwca 2016 roku i dnia 30 czerwca 2015 roku działalności zaniechanej.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		871 335	1 509 303	701 621	1 337 383
Inne dochody całkowite		(317 303)	(185 325)	(235 606)	(222 083)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(317 303)	(185 325)	(235 606)	(222 083)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	18	77 197	213 867	(73 566)	(118 860)
Podatek odroczone z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	18	(14 667)	(40 635)	13 978	22 584
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	18	62 530	173 232	(59 588)	(96 276)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto		(478 616)	(445 139)	(227 244)	(136 008)
Podatek odroczone z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		88 314	82 172	44 042	27 536
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto		(390 302)	(362 967)	(183 202)	(108 472)
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału i jednostek zagranicznych		10 342	1 072	7 184	(16 329)
Udział w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej i wspólnego przedsięwzięcia	23	127	3 338	-	(1 006)
Dochody całkowite netto, razem		554 032	1 323 978	466 015	1 115 300
Dochody całkowite netto, razem przypadające na:		554 032	1 323 978	466 015	1 115 300
akcjonariuszy PKO Banku Polskiego SA		556 219	1 326 808	467 260	1 128 006
udziałowców niesprawujących kontroli		(2 187)	(2 830)	(1 245)	(12 706)

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.06.2016	31.12.2015
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	14	12 153 184	13 743 864
Należności od banków	15	4 378 760	4 552 972
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	16	2 876 053	783 199
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 042 967	4 347 269
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	19	13 788 284	15 154 100
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	20	191 515 372	190 413 708
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	33 655 790	28 309 515
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	22	329 927	210 330
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	23	404 508	391 871
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	24	29 704	220 020
Zapasy	25	291 094	400 948
Wartości niematerialne	26	3 299 437	3 270 983
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	26	2 920 993	2 782 186
nieruchomości inwestycyjne		143 149	141 813
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		2 152	46 532
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego		1 089 797	901 645
Inne aktywa	27	2 664 067	1 410 777
SUMA AKTYWÓW		272 442 089	266 939 919
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		4 935	4 219
Zobowiązania wobec banków	28	18 429 253	18 288 797
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 580 993	4 624 767
Zobowiązania wobec klientów	29	199 391 532	195 758 461
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	30	2 409 586	2 400 493
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	31	10 806 669	9 432 973
Zobowiązania podporządkowane	32	2 527 579	2 499 163
Pozostałe zobowiązania	33	3 293 675	3 356 170
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		139 608	26 057
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		32 012	31 812
Rezerwy	34	237 356	252 094
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		240 853 198	236 675 006
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy		1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały		27 831 974	25 417 809
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		(215 435)	(216 501)
Niepodzielony wynik finansowy		1 231 415	1 222 413
Wynik roku bieżącego		1 512 139	2 609 564
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej		31 610 093	30 283 285
Udziały niekontrolujące		(21 202)	(18 372)
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		31 588 891	30 264 913
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		272 442 089	266 939 919
Łączny współczynnik kapitałowy	45	15,21%	14,61%
Wartość księgowa (w tys. PLN)		31 588 891	30 264 913
Liczba akcji (w tys.)	35	1 250 000	1 250 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		25,27	24,21
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)		1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		25,27	24,21

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITAŁE WŁASNYM

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały							Różnice kursowe z przeliczenia oddziału i jednostek zagranicznych	Niepodzielony wynik finansowy *	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem	
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite										Razem pozostałe kapitały
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Udział w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej i wspólnego przedsięwzięcia	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne							
1 stycznia 2016 roku	1 250 000	20 711 174	1 070 000	3 536 391	(186)	170 646	(57 657)	(12 559)	25 417 809	(216 501)	1 222 413	2 609 564	30 283 285	(18 372)	30 264 913
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 609 564	(2 609 564)	-	-	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	3 338	(362 967)	173 232	-	(186 397)	1 066	-	1 512 139	1 326 808	(2 830)	1 323 978
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 512 139	1 512 139	(2 836)	1 509 303
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	3 338	(362 967)	173 232	-	(186 397)	1 066	-	-	(185 331)	6	(185 325)
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 529 420	-	71 142	-	-	-	-	2 600 562	-	(2 600 562)	-	-	-	-
30 czerwca 2016 roku	1 250 000	23 240 594	1 070 000	3 607 533	3 152	(192 321)	115 575	(12 559)	27 831 974	(215 435)	1 231 415	1 512 139	31 610 093	(21 202)	31 588 891

* Szczegółowy opis dotyczący niepodzielonego wyniku finansowego zaprezentowano w nocie 13 „Zadeklarowane dywidendy z podziałem na akcje”.

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2015 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały								Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe				Inne dochody całkowite									
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Udziały w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem pozostałe kapitały						
1 stycznia 2015 roku	1 250 000	18 802 387	1 070 000	3 474 127	1 006	31 046	5 204	(8 976)	23 374 794	(192 692)	(60 658)	3 254 122	27 625 566	(10 015)	27 615 551
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 254 122	(3 254 122)	-	-	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	(1 006)	(108 472)	(96 276)	-	(205 754)	(16 299)	-	1 350 059	1 128 006	(12 706)	1 115 300
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 350 059	1 350 059	(12 676)	1 337 383
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	(1 006)	(108 472)	(96 276)	-	(205 754)	(16 299)	-	-	(222 053)	(30)	(222 083)
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	1 908 787	-	62 264	-	-	-	-	1 971 051	-	(1 971 051)	-	-	-	-
30 czerwca 2015 roku	1 250 000	20 711 174	1 070 000	3 536 391	-	(77 426)	(91 072)	(8 976)	25 140 091	(208 991)	1 222 413	1 350 059	28 753 572	(22 721)	28 730 851

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015	
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto	1 934 697	1 665 210	
Korekty razem:	2 125 966	4 950 510	
Amortyzacja	394 216	405 627	
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	(1 314)	(12 424)	
Odsetki i dywidendy	(106 843)	(125 153)	
Zmiana stanu należności od banków	1 290 634	(218 910)	
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(727 038)	2 244 312	
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (aktywo)	1 304 302	1 518 048	
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(1 291 122)	(6 168 400)	
Zmiana stanu innych aktywów, zapasów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(954 930)	(298 522)	
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	182 507	3 161 912	
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (zobowiązanie)	(1 043 774)	(448 271)	
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	3 739 719	4 811 341	
Zmiana stanu zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży	-	33 589	
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	226 012	604 827	
Zmiana stanu rezerw i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	176 897	286 222	
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań, zobowiązań z działalności ubezpieczeniowej oraz zobowiązań podporządkowanych	(24 986)	(184 518)	
Zapłacony podatek dochodowy	(416 752)	(221 521)	
Inne korekty	(621 562)	(437 649)	
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	4 060 663	6 615 720	
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej	42 104 974	11 061 497	
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych	42 095 905	10 985 839	
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	8 112	59 912	
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)	957	15 746	
Wydatki z działalności inwestycyjnej	(47 410 166)	(13 974 514)	
Podwyższenie kapitału jednostki stowarzyszonej	(1 148)	-	
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych	(47 045 959)	(13 799 412)	
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	(363 059)	(175 102)	
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(5 305 192)	(2 913 017)	
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 954 684	1 986 252	
Umorzenie/wykup dłużnych papierów wartościowych	(1 807 000)	(1 752 585)	
Splata odsetek od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i pożyczek podporządkowanych	(182 679)	(176 889)	
Zaciągnięcie zobowiązań długoterminowych	130 869	50 005	
Splata zobowiązań długoterminowych	(325 236)	(2 645 098)	
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	770 638	(2 538 315)	
Przepływy pieniężne netto	(473 891)	1 164 388	
w tym z tytułu różnic kursowych od gotówki i jej ekwiwalentów	109 638	44 163	
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	17 264 702	14 254 855	
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	16 790 811	15 419 243	
w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	10 251	10 468	
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	30.06.2016	31.12.2015	30.06.2015
Kasa, środki w Banku Centralnym	12 153 184	13 743 864	11 934 626
Bieżące należności od banków	4 637 627	3 520 838	3 484 617
Razem	16 790 811	17 264 702	15 419 243

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....	9
1. Informacje ogólne.....	9
2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości oraz szacunków i ocen.....	12
3. Informacje dotyczące segmentów działalności oraz informacje o obszarach geograficznych.....	14
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT.....	18
4. Przychody i koszty z tytułu odsetek.....	18
5. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat.....	19
6. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej.....	19
7. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych.....	20
8. Pozostałe przychody i koszty operacyjne.....	20
9. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw.....	21
10. Ogólne koszty administracyjne.....	23
11. Podatek od niektórych instytucji finansowych.....	23
12. Podatek dochodowy.....	24
13. Zadeklarowane dywidendy z podziałem na akcje.....	24
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	26
14. Kasa, środki w Banku Centralnym.....	26
15. Należności od banków.....	26
16. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.....	26
17. Pochodne instrumenty finansowe.....	27
18. Pochodne instrumenty zabezpieczające.....	27
19. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	28
20. Kredyty i pożyczki udzielone klientom.....	28
21. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży.....	30
22. Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności.....	32
23. Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia.....	32
24. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.....	34
25. Zapasy.....	34
26. Wartości niematerialne i rzeczowe aktywa trwałe.....	35
27. Inne aktywa.....	35
28. Zobowiązania wobec banków.....	36
29. Zobowiązania wobec klientów.....	36
30. Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej.....	36
31. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych.....	37
32. Zobowiązania podporządkowane.....	37
33. Pozostałe zobowiązania.....	38
34. Rezerwy.....	38
35. Akcjonariat Banku.....	39
POZOSTAŁE NOTY.....	40
36. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane.....	40
37. Sprawy sporne.....	41
38. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązanymi.....	45
39. Transakcje z jednostkami powiązanymi kapitałowo.....	47
40. Transakcje z jednostkami powiązanymi osobowo.....	48
41. Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego SA.....	48
42. Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.....	49
43. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych.....	51
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....	55
44. Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej.....	55
45. Adekwatność kapitałowa.....	64
46. Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności.....	65
ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY.....	65
47. Zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy.....	65

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Informacje ogólne

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej („Grupa PKO Banku Polskiego SA”, „Grupa Kapitałowa Banku”, „Grupa Kapitałowa”) obejmuje okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2015 roku (w zakresie skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym) oraz dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2015 roku (w zakresie skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej). Dane finansowe prezentowane są w tysiącach złotych (PLN), chyba że wskazano inaczej.

Jednostką dominującą w Grupie Kapitałowej Banku jest Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna („PKO Bank Polski SA” lub „Bank”).

Bank został utworzony w 1919 roku jako Pocztowa Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, przy ul. Puławskiej 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

W dniu 12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263. Kapitał zakładowy (wpłacony) wynosi 1 250 000 000 PLN. Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

Działalność Grupy

PKO Bank Polski SA jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. PKO Bank Polski SA może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

Ponadto, poprzez podmioty zależne Grupa Kapitałowa oferuje kredyty hipoteczne, świadczy usługi finansowe w zakresie leasingu, faktoringu, funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych, ubezpieczeń oraz usługi agenta transferowego, a także prowadzi działalność deweloperską i zarządza nieruchomościami, a poprzez podmioty na Ukrainie prowadzi działalność bankową oraz świadczy usługi finansowe i windykacyjne.

Zakres działalności poszczególnych podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej został przedstawiony w pozycji „Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA”.

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poprzez podmioty zależne: KREDOBANK SA, „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością, Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o. na terenie Ukrainy; jak również poprzez spółki zależne PKO Finance AB i PKO Leasing Sverige AB na terenie Szwecji.

Ponadto, w dniu 7 grudnia 2015 roku działalność operacyjną rozpoczął oddział PKO Banku Polskiego SA w Republice Federalnej Niemiec. Strategia tego oddziału polega na oferowaniu kluczowym klientom korporacyjnym Banku oraz ich spółkom zależnym z siedzibą w Republice Federalnej Niemiec usług i produktów bankowych na rynku niemieckim.

Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe, podlegające przeglądowi przez Komitet Audytu Rady Nadzorczej Banku w dniu 25 sierpnia 2016 roku, zostało zaakceptowane do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 17 sierpnia 2016 roku.

Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

Bank posiada następujące jednostki zależne bezpośrednio oraz zależne pośrednio:

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	% UDZIAŁ W KAPITAŁE*	
			30.06.2016	31.12.2015
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	100,00	100,00
PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	zarządzanie funduszami emerytalnymi	100,00	100,00
PKO Leasing SA	Łódź	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	Łódź	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO BP Faktoring SA	Warszawa	działalność faktoringowa	100,00	100,00
PKO BP Finat Sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa, w tym usługi agenta transferowego oraz outsourcing specjalistów IT	100,00	100,00
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	ubezpieczenia na życie	100,00	100,00
Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa	100,00	100,00
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe	100,00	100,00
PKO Bank Hipoteczny SA	Gdynia	działalność bankowa	100,00	100,00
PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	usługi finansowe	100,00	100,00
KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	działalność bankowa	99,6293	99,5655
Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	usługi finansowe	100,00	100,00
„Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością	Kijów, Ukraina	działalność windykacyjna	100,00	100,00
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. ¹	Kijów, Ukraina	usługi finansowe	95,4676	95,4676
Qualia Development Sp. z o.o. ²	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Qualia 3 Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółce Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Sp. k.	100,00	100,00
Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9975	99,9975
Qualia 2 Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółce Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp. k.	100,00	100,00
Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9750	99,9750
Qualia Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w pozostałych spółkach komandytowych Grupy Qualia Development	100,00	100,00
Qualia sp. z o.o. - Sopot Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9902	99,9902
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Jurata Sp. k.	Warszawa		99,9770	99,9770
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Zakopane Sp. k.	Warszawa		99,9123	99,9123
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k. ³	Warszawa		-	99,8951
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Projekt 1 Sp. k.	Warszawa		50,00	50,00
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Władysławowo Sp. k.	Warszawa		50,00	50,00
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. ³	Warszawa		-	100,00
Qualia - Residence Sp. z o.o.	Warszawa		100,00	100,00
Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Warszawa		100,00	100,00
Giełda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.	Warszawa		100,00	100,00
„Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o. ⁴	Warszawa	działalność deweloperska	99,9987	100,00
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	w likwidacji	51,00	51,00
Merkury - fiz an ⁵	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100,00	100,00
„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	Warszawa	zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółkach komandytowo-akcyjnych funduszu	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa		100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Warszawa		100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa		100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa		100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa		100,00	100,00
NEPTUN - fizan ⁵	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100,00	100,00
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	działalność usługowa	100,00	100,00
„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomościami spółek zależnych	72,9766	72,9766
„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
„Promenada Sopocka” Sp. z o.o.	Sopot	usługi najmu i zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00

* Udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

- 1) Drugim udziałowcem Spółki jest „Inter-Risk Ukraina” Sp. z d.o.
- 2) W spółkach komandytowych Grupy Kapitałowej Qualia Development w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział komandytariusza - spółki Qualia Development Sp. z o.o. w wartości wniesionych wkładów.
- 3) W dniu 29 lutego 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane połączenie spółek, w ramach którego cały majątek spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k. oraz spółki Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. (jako spółek przejmowanych) został przeniesiony na spółkę Qualia Hotel Management Sp. z o.o. (jako spółkę przejmującą).
- 4) Drugim udziałowcem Spółki jest Qualia Sp. z o.o.
- 5) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych Funduszu.

Dodatkowo Bank posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym:

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	% UDZIAŁ W KAPITAŁE*	
			30.06.2016	31.12.2015
Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe, w tym obsługa transakcji dokonanych przy użyciu instrumentów płatniczych	34,00	34,00
EVO Payments International Sp. z o.o.	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	100,00
EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	100,00
Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	Poznań	prowadzenie hotelu	41,44	41,44
Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA				
Bank Pocztowy SA	Bydgoszcz	działalność bankowa	25,0001	25,0001
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	100,00
Spółka Dystrybucyjna Banku Poczтового Sp. z o.o.	Warszawa	pośrednictwo finansowe	100,00	100,00
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o	Poznań	poręczenia	33,33	33,33
FERRUM SA	Katowice	produkcja rur stalowych, kształtowników oraz wykonywanie izolacji rur	22,14	20,97
Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA	Katowice	produkcja konstrukcji metalowych i ich części	100,00	100,00
FERRUM MARKETING Sp. z o.o.	Katowice	działalność marketingowa i promocyjna	100,00	100,00

* Udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

Informacje na temat zmian udziału w kapitale jednostek zależnych zostały zamieszczone w nocie 42 „Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej”.

Informacje dotyczące składu osobowego Rady Nadzorczej Banku oraz Zarządu Banku

Skład Rady Nadzorczej Banku na dzień 30 czerwca 2016 roku:

• Piotr Sadownik	Przewodniczący Rady Nadzorczej
• Grażyna Ciurzyńska	Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej
• Mirosław Barszcz	Członek Rady Nadzorczej
• Adam Budnikowski	Członek Rady Nadzorczej
• Zbigniew Hajłasz	Członek Rady Nadzorczej
• Wojciech Jasiński	Członek Rady Nadzorczej
• Andrzej Kisielewicz	Członek Rady Nadzorczej
• Elżbieta Mączyńska-Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej
• Janusz Ostaszewski	Członek Rady Nadzorczej

W dniu 25 lutego 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku odwołało ze składu Rady Nadzorczej Banku: Jerzego Górę, Mirosława Czekaja, Piotra Marcza, Marka Mroczkowskiego, Krzysztofa Kiliana oraz Zofię Dzik.

W skład Rady Nadzorczej Banku powołani zostali: Mirosław Barszcz, Adam Budnikowski, Wojciech Jasiński, Andrzej Kisielewicz, Janusz Ostaszewski, Piotr Sadownik oraz Agnieszka Winnik-Kalemba. Skarb Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącą Rady Nadzorczej Banku oraz Agnieszkę Winnik – Kalembę na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 30 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku odwołało ze składu Rady Nadzorczej Banku Agnieszkę Winnik-Kalembę oraz Małgorzatę Dec-Kruczkowską, a powołało w skład Rady Nadzorczej Banku: Grażynę Ciurzyńską oraz Zbigniewa Hajłasa. Skarb Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Grażynę Ciurzyńską na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 14 lipca 2016 roku uchwałą Rady Nadzorczej Zbigniew Hajłasz został powołany na stanowisko Sekretarza Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA z dniem 14 lipca 2016 roku.

Skład Zarządu Banku na dzień 30 czerwca 2016 roku:

• Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu
• Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu
• Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu
• Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu
• Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu
• Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu

W dniu 21 marca 2016 roku Jacek Obłękowski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 21 marca 2016 roku. W dniu 22 marca 2016 roku Jarosław Myjak złożył rezygnację z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 22 marca 2016 roku. W dniu 2 czerwca 2016 roku Mieczysław Król został powołany z dniem 6 czerwca 2016 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

W dniu 30 czerwca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Maksą Kraczkowskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 4 lipca 2016 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku.

W dniu 14 lipca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Jana Emeryka Rościszewskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku od dnia 18 lipca 2016 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku.

2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości oraz szacunków i ocen

Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa”, zatwierdzonego przez Komisję Europejską. Zasady rachunkowości oraz metody obliczeniowe zastosowane do sporządzenia niniejszego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego są spójne z zasadami, które zastosowano przy sporządzeniu rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku oraz standardami i interpretacjami zatwierdzonymi przez Unię Europejską obowiązującymi dla okresów rocznych rozpoczynających się po dniu 1 stycznia 2016 roku lub w tej dacie.

- 1) Zmiany do opublikowanych standardów i interpretacji, które weszły w życie i zostały zastosowane przez Grupę Kapitałową od 1 stycznia 2016 roku

Standard/interpretacja	Opis potencjalnych zmian
MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”	Wprowadzone zmiany doprecyzowują, że zasada istotności dotyczy zarówno podstawowej części sprawozdania finansowego, jak i not objaśniających, wskazując także, że wymagane jest ujawnianie jedynie informacji istotnych. Grupa Kapitałowa dokonała przeglądu sprawozdań finansowych pod kątem istotności i zasadności ujawniania informacji w notach objaśniających.
Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 38 „Wartości niematerialne” dotyczące amortyzacji i umorzenia	Zmiana dotyczy metod stosowanych do amortyzacji, w szczególności metod innych niż liniowe, a oparte na uzyskiwaniu korzyści z aktywa w czasie. Jednoznacznie zakazano amortyzowania zgodnie ze strumieniem przychodów uzyskiwanych bezpośrednio lub pośrednio z aktywa, gdyż oprócz amortyzacji na przychody wpływa wiele innych czynników. Zmiany te nie mają wpływu na Grupę Kapitałową.
MSR 19 „Świadczenia pracownicze”	Zmiany dotyczą składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia. Zmiany te nie mają zastosowania do Grupy Kapitałowej.
Zmiany do MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe”	Zmiany umożliwiają jednostce sprawozdawczej zastosowanie metody praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym do rozliczania inwestycji w podmiotach zależnych, stowarzyszonych i we wspólnych przedsięwzięciach. Zmiany te nie mają zastosowania do Grupy Kapitałowej.
Zmiany do MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne”	Zgodnie z wprowadzonymi zmianami, nabycie udziałów we wspólnych działaniach stanowiących przedsięwzięcie będzie podlegało analogicznym zasadom jak połączenie jednostek. Zmiany te nie mają zastosowania do Grupy Kapitałowej.
Poprawki do MSSF 2010-2012	Poprawki do MSSF 2010-2012 dotyczą 7 standardów i zawierają zmiany w prezentacji, ujmowaniu oraz wycenie oraz zawierają zmiany terminologiczne i edycyjne (MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSR 16, MSR 38, MSR 24, MSR 37). Zmiany te nie mają zastosowania do Grupy Kapitałowej.
Poprawki do MSSF 2012-2014	Poprawki do MSSF 2012-2014 dotyczą MSSF 5, MSSF 7, MSR 19, MSR 34. Zmiany te nie mają zastosowania do Grupy Kapitałowej.

Standardy i interpretacje, które zostały wydane ale jeszcze nie obowiązują ponieważ nie zostały jeszcze zatwierdzone przez Unię Europejską lub zostały zatwierdzone przez Unię Europejską ale nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę Kapitałową zaprezentowane zostały w rocznym sprawozdaniu finansowym za rok 2015. W I półroczu 2016 roku opublikowano następujące standardy oraz zmiany do standardów rachunkowości:

Standard/ interpretacja	Data wejścia w życie	Opis potencjalnych zmian
MSSF 16 „Leasing”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2019 lub później	Nowy standard zastąpi obecnie obowiązujący MSR 17 „Leasing”. Zgodnie z nowym standardem leasingobiorcy mają obowiązek ujmowania prawa do korzystania ze składnika aktywów oraz zobowiązania (obowiązku zapłacenia za to prawo, czyli finansowania) w bilansie w przypadku wszystkich umów leasingu (a nie jak poprzednio jedynie w przypadku leasingu finansowego). Wyjątkiem są krótkoterminowe umowy leasingu o okresie obowiązywania do 12 miesięcy oraz umowy leasingu aktywów o niewielkiej wartości. Wpływ zmian na Grupę Kapitałową nie został jeszcze oszacowany.
MSR 12 „Podatek dochodowy”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2017 lub później	Zmiany dotyczą wyjaśnienia sposobu wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej. Wpływ zmian na Grupę Kapitałową nie został jeszcze oszacowany.
MSR 7 „Rachunek przepływów pieniężnych”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2017 lub później	Zmiany zostały wprowadzone jako efekt prac RMSR dotyczących poprawy jakości ujawnień w sprawozdaniach finansowych i dotyczą wymogu dokonania ujawnień umożliwiających użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych. Zmiana prezentacyjna.

Podsumowując, Zarząd nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę Kapitałową zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9 oraz MSSF 16. Grupa planuje ich zastosowanie w terminach podanych w określonych standardach i interpretacjach (bez wcześniejszego zastosowania), pod warunkiem zatwierdzenia przez UE.

Ważniejsze szacunki i oceny

Opis szacunków i założeń, które Grupa Kapitałowa przyjmuje do wykazywania wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów zaprezentowany został w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za 2015 rok. Metody sporządzania szacunków i założeń nie uległy zmianie w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej za 2015 rok.

Utrata wartości kredytów i pożyczek

Szacunkowa zmiana utraty wartości kredytów i pożyczek na skutek (w mln PLN)	30.06.2016		31.12.2015	
	scenariusz +10%	scenariusz -10%	scenariusz +10%	scenariusz -10%
zmiany wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych dla portfela kredytów i pożyczek Banku z rozpoznaną indywidualnie utratą wartości ocenianych metodą zindywidualizowaną	(223)	362	(204)	364
zmiany prawdopodobieństwa defaultu	58	(58)	60	(60)
zmiany stóp odzysku	(402)	402	(435)	435

Wycena instrumentów pochodnych oraz nienotowanych papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży

Na dzień 30 czerwca 2016 roku wysokość korekty z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta i Banku wynosiła łącznie (netto) -1,8 miliona PLN.

Poniżej przedstawiono wyniki symulacji szacunkowych zmian wyceny nieopcyjnych instrumentów pochodnych przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości:

a) dla całego portfela nieopcyjnych instrumentów pochodnych (w milionach PLN):

Szacunkowa zmiana wyceny portfela nieopcyjnych instrumentów pochodnych przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości o (w mln PLN):	30.06.2016		31.12.2015	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(18)	17	(34)	34
CIRS	(97)	100	(95)	99
pozostałe instrumenty	2	(2)	(1)	1
Razem	(113)	115	(130)	134

b) instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń (w milionach PLN):

Szacunkowa zmiana wyceny instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości o (w mln PLN):	30.06.2016		31.12.2015	
	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp	scenariusz +50bp	scenariusz -50bp
IRS	(64)	65	(61)	63
CIRS	(97)	101	(95)	99
Razem	(161)	166	(156)	162

Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych

Zmiana długości okresu użytkowania dla składników majątkowych podlegających amortyzacji z grupy grunty i budynki (w mln PLN)	30.06.2016		31.12.2015	
	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat	scenariusz +10 lat	scenariusz -10 lat
Koszty amortyzacji	(20)	247	(38)	233

3. Informacje dotyczące segmentów działalności oraz informacje o obszarach geograficznych

Informacje dotyczące segmentów działalności

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów, oferujących określone produkty i usługi adresowane do konkretnych grup klientów. Sposób podziału segmentów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej obejmującej zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym oraz usługi świadczone przez spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Przedstawiona poniżej nota segmentacyjna jest ujmowana w wewnętrznym systemie sprawozdawczym, tj. informacjach przekazywanych Zarządowi PKO Banku Polskiego SA, służących do oceny osiąganych wyników oraz alokacji zasobów. Prezentowane poniżej zestawienie wyników segmentów odzwierciedla wewnętrzną strukturę organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA obejmuje trzy podstawowe segmenty: detaliczny, korporacyjny i inwestycyjny oraz centrum transferowe:

1. Segment detaliczny oferuje pełen zakres obsługi osób prywatnych w ramach bankowości detalicznej i prywatnej oraz bankowości hipotecznej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z osobami prawnymi, tj. małymi i średnimi przedsiębiorstwami. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące, rachunki oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi *private banking*, produkty inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej, kredyty konsumpcyjne i hipoteczne, a także kredyty gospodarcze dla małych i średnich przedsiębiorstw, deweloperów, spółdzielni i zarządców nieruchomości.
2. Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje m.in. następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i factoring. W ramach tego segmentu PKO Bank Polski SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi. Wyniki segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego obejmują wyniki z tytułu działalności spółek zależnych PKO Banku Polskiego SA.
3. Centrum transferowe obejmuje wynik z tytułu wewnętrznych rozliczeń cen transferowych funduszy, wynik długoterminowych źródeł finansowania oraz wynik pozycji zaklasyfikowanych do rachunkowości zabezpieczeń. Wewnętrzny transfer funduszy oparty jest o stawki transferowe bazujące na stopach rynkowych. Transakcje pomiędzy segmentami operacyjnymi odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach. Długoterminowe finansowanie zewnętrzne obejmuje emisje papierów wartościowych, zobowiązania podporządkowane oraz kredyty otrzymane od instytucji finansowych. W Centrum transferowym został zaprezentowany całkowity wynik osiągnięty przez PKO Bank Polski SA z tytułu realizacji transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA zazwyczaj rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych – przy zastosowaniu wewnętrznych stawek rozliczeniowych. Transakcje pomiędzy segmentami odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach.

Zasady rachunkowości stosowane w raporcie segmentacyjnym są zgodne z zasadami rachunkowości opisanymi w Nocie 2 niniejszego sprawozdania.

Prezentowane aktywa i zobowiązania segmentu są aktywami i zobowiązaniami operacyjnymi wykorzystywanymi przez segment w działalności operacyjnej. Wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dla poszczególnych segmentów oparte są o wewnętrzne informacje zarządcze. Poszczególnym segmentom przypisano aktywa i zobowiązania oraz związane z tymi aktywami i zobowiązaniami przychody i koszty.

Obciążenie z tytułu podatku dochodowego w zakresie prezentacji wyniku oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego, należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego oraz rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zakresie prezentacji bilansu zostały ujęte na poziomie Grupy.

W poniższych tabelach przedstawione zostały dane dotyczące przychodów i wyników poszczególnych segmentów operacyjnych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku oraz 30 czerwca 2015 roku, a także aktywów i zobowiązań na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku	Działalność kontynuowana			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Wynik z tytułu odsetek	3 174 697	722 148	(134 334)	3 762 511
Wynik z tytułu prowizji i opłat	959 693	343 647	(1 324)	1 302 016
Wynik pozostały	82 272	249 114	436 465	767 851
Wynik na operacjach finansowych	4 195	45 682	412 778	462 655
Wynik z pozycji wymiany	71 256	108 291	23 687	203 234
Przychody z tytułu dywidend	-	8 896	-	8 896
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	(6 299)	99 365	-	93 066
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	13 120	(13 120)	-	-
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(470 392)	(311 976)	-	(782 368)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(2 179 434)	(577 098)	-	(2 756 532)
amortyzacja	(326 661)	(67 555)	-	(394 216)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(213 159)	(145 347)	(10 890)	(369 396)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	-	10 615
Wynik segmentu brutto	1 353 677	280 488	289 917	1 934 697
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(425 394)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	(2 836)
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	1 353 677	280 488	289 917	1 512 139

Na dzień 30 czerwca 2016 roku	Działalność kontynuowana			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Aktywa	140 406 587	127 105 962	3 837 591	271 350 140
Aktywa niealokowane	-	-	-	1 091 949
Suma aktywów	140 406 587	127 105 962	3 837 591	272 442 089
Zobowiązania	156 353 113	53 275 157	31 053 308	240 681 578
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	171 620
Suma zobowiązań	156 353 113	53 275 157	31 053 308	240 853 198

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2015 roku	Działalność kontynuowana			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Wynik z tytułu odsetek	2 993 183	559 577	(198 660)	3 354 100
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 086 105	350 870	(443)	1 436 532
Wynik pozostały	149 485	243 831	(8 825)	384 491
Wynik na operacjach finansowych	5 904	78 568	(6 248)	78 224
Wynik z pozycji wymiany	101 525	67 740	(2 577)	166 688
Przychody z tytułu dywidend	-	9 676	-	9 676
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	28 993	100 910	-	129 903
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	13 063	(13 063)	-	-
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(615 355)	(133 294)	-	(748 649)
Ogólne koszty administracyjne*, w tym:	(2 224 176)	(552 911)	-	(2 777 087)
amortyzacja	(342 033)	(63 594)	-	(405 627)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	-	15 823
Wynik segmentu brutto	1 389 242	468 073	(207 928)	1 665 210
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(327 827)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	(12 676)
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	1 389 242	468 073	(207 928)	1 350 059

* Dane za 2015 rok doprowadzone do porównywalności, tj. przeliczone według nowej metodologii. Zmiana dotyczy sposobu alokacji kosztów BFG/KNF.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Działalność kontynuowana			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Aktywa*	140 811 660	121 419 976	3 760 106	265 991 742
Aktywa niealokowane	-	-	-	948 177
Suma aktywów	140 811 660	121 419 976	3 760 106	266 939 919
Zobowiązania*	150 189 893	56 122 250	30 304 994	236 617 137
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	57 869
Suma zobowiązań	150 189 893	56 122 250	30 304 994	236 675 006

* Dane za 2015 rok zostały doprowadzone do porównywalności w związku ze zmianą sposobu ujmowania środków lokowanych w Banku Centralnym (środki te zostały przesunięte z Centrum transferowego do Segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego) oraz w zakresie środków pozyskanych z emisji średnio- i długoterminowych papierów wartościowych (środki te zostały przesunięte z Segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego do Centrum transferowego).

Informacja o obszarach geograficznych

Jako uzupełniający, Grupa PKO Banku Polskiego SA stosuje podział na obszary geograficzne. Działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA prowadzona jest na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz na terenie Ukrainy przez Grupę Kapitałową KREDOBANK SA, "Inter-Risk Ukraina" Spółkę z dodatkową odpowiedzialnością i Finansową Kompanię "Prywatne Inwestycje" Sp. z o.o., jak również na terenie Szwecji przez spółki zależne: PKO Finance AB oraz PKO Leasing Sverige AB oraz w Niemczech przez oddział korporacyjny PKO Banku Polskiego SA (PKO Bank Polski Niederlassung Deutschland). Dla celów prezentacyjnych wyniki spółek prowadzących działalność na terenie Szwecji oraz wyniki oddziału działającego na terenie Niemiec, które z punktu widzenia skali działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA nie są znaczące, ujęto w segmencie Polska.

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	3 695 639	66 872	3 762 511
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 283 224	18 792	1 302 016
Wynik pozostały	767 012	839	767 851
Ogólne koszty administracyjne	(2 709 303)	(47 229)	(2 756 532)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(767 677)	(14 691)	(782 368)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(369 396)	-	(369 396)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstwach	-	-	10 615
Wynik brutto	1 899 499	24 583	1 934 697
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	(425 394)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	(2 836)
Zysk/strata netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	1 899 499	24 583	1 512 139

Na dzień 30 czerwca 2016 roku	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	270 893 318	1 548 771	272 442 089
niefinansowe aktywa trwałe	6 438 004	73 520	6 511 524
aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1 082 035	9 914	1 091 949
Zobowiązania	239 454 354	1 398 844	240 853 198

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2015 roku	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	3 315 917	38 183	3 354 100
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 415 969	20 563	1 436 532
Wynik pozostały	428 742	(44 251)	384 491
Ogólne koszty administracyjne	(2 732 342)	(44 745)	(2 777 087)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(733 118)	(15 531)	(748 649)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstwach	-	-	15 823
Wynik brutto	1 695 168	(45 781)	1 665 210
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	(327 827)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	(12 676)
Zysk/strata netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	1 695 168	(45 781)	1 350 059

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	265 572 205	1 367 714	266 939 919
niefinansowe aktywa trwałe	6 388 189	65 928	6 454 117
aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	936 113	12 064	948 177
Zobowiązania	235 382 254	1 292 752	236 675 006

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

4. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu:	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	2 067 777	4 067 930	1 968 514	4 013 609
od kredytów z rozpoznaną utratą wartości	70 639	144 870	80 494	163 240
kredytów udzielonych bankom	399	5 303	3 645	5 473
inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	206 681	401 297	178 799	355 256
lokat w bankach	24 810	48 538	22 513	50 610
inne	1 356	2 635	469	1 536
pozostałe przychody, w tym:	159 948	326 836	181 605	361 648
z tytułu aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	56 363	109 152	50 518	122 354
z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	87 442	182 460	116 752	212 235
z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	16 143	35 224	14 335	27 059
Razem	2 460 971	4 852 539	2 355 545	4 788 132
w tym kwota pomniejszenia przychodu odsetkowego z tytułu ujemnego LIBOR	(69)	(161)	(202)	(203)

Koszty z tytułu:	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
zobowiązań wobec klientów	(404 866)	(806 370)	(505 166)	(1 081 486)
kredytów otrzymanych od banków	(23 125)	(36 278)	(12 716)	(36 515)
własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych	(94 081)	(184 189)	(131 342)	(267 295)
premię od dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(17 150)	(31 661)	(14 870)	(29 782)
depozytów banków	(100)	(3 054)	(477)	(2 765)
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(6 408)	(13 043)	(3 819)	(8 168)
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(5 925)	(15 433)	(3 793)	(8 021)
Razem	(551 655)	(1 090 028)	(672 183)	(1 434 032)

5. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu:	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
udzielonych kredytów i pożyczek	163 018	305 920	164 688	314 655
kart płatniczych	272 370	503 310	248 616	460 791
obsługi rachunków bankowych	221 312	445 076	234 463	464 101
obsługi funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	105 530	215 955	122 621	229 165
operacji kasowych	26 019	50 289	24 876	50 422
operacji papierami wartościowymi	16 736	31 326	20 970	54 371
obsługi masowych operacji zagranicznych	21 550	40 865	15 846	33 622
pełnienia funkcji agenta emisji obligacji skarbowych	5 595	14 310	3 670	8 188
opłat za wprowadzenie przez DM papierów wartościowych na rynek pierwotny	8 804	11 293	5 560	10 847
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	2 086	5 461	3 245	5 503
ubezpieczenia kredytów	2 659	5 402	7 276	26 353
gwarancji i akredytów	1 579	3 300	1 235	3 229
produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	27 090	50 659	27 545	52 385
usług powierniczych	1 062	2 178	930	2 002
administrowania zadłużenia kredytobiorcy wobec Budżetu Państwa	749	1 527	703	1 525
opłat za pełnienie przez DM funkcji animatora emitentów	634	1 244	603	1 219
innych	34 268	66 647	55 933	86 976
Razem	911 061	1 754 762	938 780	1 805 354

Koszty z tytułu:	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
kart płatniczych	(156 062)	(284 724)	(103 480)	(224 774)
usług akwizycyjnych	(23 366)	(40 915)	(15 945)	(30 707)
kontroli inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(11 225)	(20 404)	(7 898)	(15 918)
usług rozliczeniowych	(6 117)	(15 347)	(6 583)	(15 645)
kosztów poniesionych za zarządzanie aktywami	(2 660)	(7 829)	(6 360)	(9 197)
prowizji za usługi operacyjne banków	(4 562)	(8 905)	(4 322)	(11 836)
wysyłki SMS	(4 000)	(7 437)	(6 901)	(12 834)
opłat DM na rzecz GPW, KDPW i KDPW_CCP	(2 736)	(5 876)	(3 395)	(7 369)
obsługi masowych operacji zagranicznych	(1 604)	(3 089)	(1 147)	(1 849)
opłat na rzecz Poczty Polskiej	(1 178)	(2 362)	(811)	(2 389)
innych	(30 980)	(55 858)	(24 556)	(36 304)
Razem	(244 490)	(452 746)	(181 398)	(368 822)

6. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Instrumenty pochodne, w tym:	(10 049)	(27 903)	30 548	43 132
nieefektywna część zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych	(2 599)	(2 257)	708	3 412
Bankowe papiery wartościowe strukturyzowane wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	5 480	192	(7 179)
Instrumenty dłużne	6 049	8 290	(42 105)	(25 188)
Instrumenty kapitałowe	(1 304)	390	(2 846)	(1 894)
Inne	-	-	(36)	-
Razem	(5 304)	(13 743)	(14 247)	8 871

7. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych

	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Zyski na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży				
Kapitałowe papiery wartościowe	417 802	417 874	572	572
emitowane przez inne podmioty finansowe *	416 948	416 948	-	-
pozostałe	854	926	572	572
Dłużne papiery wartościowe	9 700	64 740	16 557	72 849
obligacje skarbowe PLN	8 504	56 055	16 524	71 606
pozostałe	1 196	8 685	33	1 243
Razem	427 502	482 614	17 129	73 421

* Informacje dotyczące rozliczenia transakcji Visa opisane zostały w nocie 21 „Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży”

	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Straty na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży				
Kapitałowe papiery wartościowe emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	(73)	(217)
Dłużne papiery wartościowe	(1 735)	(6 216)	(244)	(3 851)
obligacje skarbowe PLN	(1 721)	(6 129)	(211)	(3 780)
pozostałe	(14)	(87)	(33)	(71)
Razem	(1 735)	(6 216)	(317)	(4 068)
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	425 767	476 398	16 812	69 353

8. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Pozostałe przychody operacyjne				
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług *	116 258	150 097	61 363	98 895
Zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	28 686	50 882	13 723	59 466
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny	16 652	28 983	16 968	25 699
Przychody uboczne	6 766	13 015	5 496	10 580
Odyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	628	1 881	4 177	13 699
Inne	16 350	64 086	32 356	65 651
Razem	185 340	308 944	134 083	273 990

* Pozycja obejmuje m.in.: przychody spółek Grupy Kapitałowej prowadzących działalność deweloperską.

	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Pozostałe koszty operacyjne				
Koszty sprzedanych produktów i usług *	(82 887)	(95 806)	(30 791)	(46 140)
Straty ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(28 306)	(49 568)	(14 616)	(47 042)
Koszty przekazanych darowizn	(12 846)	(13 771)	(1 768)	(2 078)
Koszty uboczne	(3 961)	(8 123)	(1 597)	(2 922)
Inne	(24 456)	(48 610)	(38 369)	(45 905)
Razem	(152 456)	(215 878)	(87 141)	(144 087)

* Pozycja obejmuje m.in.: koszty spółek Grupy Kapitałowej prowadzących działalność deweloperską.

9. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia				Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat
			Utworzenie w okresie	Różnice kursowe	Inne	Spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Różnice kursowe	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	132 490	40 027	-	602	-	-	43	-	173 076	(40 027)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		56 925	40 027	-	602	-	-	43	-	97 511	(40 027)
Kapitałowe papiery wartościowe		75 565	-	-	-	-	-	-	-	75 565	-
Należności od banków	15	405	3 146	4	-	-	2 783	-	-	772	(363)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	20	8 287 209	2 190 705	-	87 890	552 662	1 470 406	2 363	63 706	8 476 667	(720 299)
Sektor niefinansowy		8 042 917	2 131 126	-	87 030	545 154	1 413 027	2 304	63 470	8 237 118	(718 099)
kredyty gospodarcze		4 067 391	937 633	-	48 977	267 771	576 182	1 857	30 794	4 177 397	(361 451)
kredyty konsumpcyjne		1 569 318	552 061	-	3 840	58 820	377 934	178	1 050	1 687 237	(174 127)
kredyty mieszkaniowe		2 337 224	637 879	-	34 137	218 563	458 911	269	31 626	2 299 871	(178 968)
dłużne papiery wartościowe		68 984	3 553	-	76	-	-	-	-	72 613	(3 553)
Sektor finansowy		7 624	109	-	860	489	1 634	59	236	6 175	1 525
kredyty gospodarcze		7 624	109	-	860	489	1 634	59	236	6 175	1 525
Sektor budżetowy		34 600	5 257	-	-	4	5 294	-	-	34 559	37
kredyty gospodarcze		31 905	-	-	-	4	5 294	-	-	26 607	5 294
dłużne papiery wartościowe		2 695	5 257	-	-	-	-	-	-	7 952	(5 257)
Należności z tytułu leasingu finansowego		202 068	54 213	-	-	7 015	50 451	-	-	198 815	(3 762)
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	24	185	-	-	1	-	-	-	-	186	-
Rzeczowe aktywa trwałe	26	57 006	141	-	19 479	109	4 165	112	3 704	68 536	4 024
Wartości niematerialne	26	191 338	3 083	-	-	-	-	-	-	194 421	(3 083)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	23	89 826	3 832	-	-	-	1 368	-	-	92 290	(2 464)
Zapasy	25	37 252	2 749	-	-	658	-	-	15 231	24 112	(2 749)
Inne należności		265 056	46 676	36	59	11 212	33 749	-	-	266 866	(12 927)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	34	105 107	160 473	-	1 025	6 079	155 509	6	-	105 011	(4 964)
Rezerwa na przyszłe zobowiązania		2 076	1 283	-	-	15	1 767	-	-	1 577	484
Razem		9 167 950	2 452 115	40	109 056	570 735	1 669 747	2 524	82 641	9 403 514	(782 368)

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE
SPRAWOZDANIE FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ
PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA OKRES SZĘŚCIU
MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 CZERWCA 2016 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2015 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia				Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat
			Utworzenie w okresie	Różnice kursowe	Inne	Spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Różnice kursowe	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	129 369	7 856	118	-	102 282	2 435	12	-	32 614	(5 421)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		-	4 022	118	-	-	-	-	-	4 140	(4 022)
Kapitałowe papiery wartościowe		129 369	3 834	-	-	102 282	2 435	12	-	28 474	(1 399)
Należności od banków	15	111	246	-	378	-	115	-	-	620	(131)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	20	8 022 477	2 714 396	-	265 316	549 359	1 982 585	64 120	53 953	8 352 172	(731 811)
Sektor niefinansowy		7 812 724	2 604 684	-	263 585	542 229	1 887 646	64 087	53 026	8 134 005	(717 038)
kredyty gospodarcze		4 089 160	1 346 360	-	37 280	204 389	991 263	47 487	9 752	4 219 909	(355 097)
kredyty konsumpcyjne		1 322 907	604 652	-	45 502	186 541	420 912	5 109	667	1 359 832	(183 740)
kredyty mieszkaniowe		2 307 712	652 891	-	180 726	151 299	475 471	11 491	41 544	2 461 524	(177 420)
dłużne papiery wartościowe		92 945	781	-	77	-	-	-	1 063	92 740	(781)
Sektor finansowy		9 483	49 786	-	928	986	50 510	33	861	7 807	724
kredyty gospodarcze		9 483	49 786	-	928	986	50 510	33	861	7 807	724
Sektor budżetowy		15 462	5 208	-	803	1 631	1 607	-	66	18 169	(3 601)
kredyty gospodarcze		12 639	5 127	-	803	1 631	1 607	-	-	15 331	(3 520)
dłużne papiery wartościowe		2 823	81	-	-	-	-	-	66	2 838	(81)
Należności z tytułu leasingu finansowego		184 808	54 718	-	-	4 513	42 822	-	-	192 191	(11 896)
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	24	93 430	779	-	74 143	1 162	-	-	-	167 190	(779)
Rzeczowe aktywa trwałe	26	10 080	48 263	-	-	-	-	1 990	-	56 353	(48 263)
Wartości niematerialne	26	139 726	186	-	-	-	-	-	40	139 872	(186)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	23	108 715	60	-	-	-	28 854	-	74 143	5 778	28 794
Zapasy	25	29 164	4 308	-	-	2 268	46	-	-	31 158	(4 262)
Inne należności		154 897	23 145	28	171	3 620	14 994	-	629	158 998	(8 151)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	34	151 324	163 351	-	-	5 239	183 896	44	2 448	123 048	20 545
Rezerwa na przyszłe zobowiązania		11 192	1 025	-	-	399	2 041	-	1 942	7 835	1 016
Razem		8 850 485	2 963 615	146	340 008	664 329	2 214 966	66 166	133 155	9 075 638	(748 649)

10. Ogólne koszty administracyjne

Ogólne koszty administracyjne	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Świadczenia pracownicze	(710 864)	(1 399 525)	(672 701)	(1 359 546)
Koszty rzeczowe	(354 715)	(708 814)	(374 431)	(759 777)
Amortyzacja, w tym:	(203 513)	(394 216)	(199 383)	(405 627)
rzeczowe aktywa trwałe	(84 317)	(160 098)	(83 183)	(175 238)
wartości niematerialne	(118 467)	(232 533)	(115 423)	(229 197)
nieruchomości inwestycyjne	(729)	(1 585)	(777)	(1 192)
Podatki i opłaty*	(17 555)	(34 539)	(14 588)	(29 709)
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(109 392)	(219 438)	(111 214)	(222 428)
Razem	(1 396 039)	(2 756 532)	(1 372 317)	(2 777 087)

* Pozycja nie obejmuje podatku od niektórych instytucji finansowych wykazanego w odrębnej notcie.

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 11 marca 2016 roku o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. z 2016 roku, poz. 381), Grupa Kapitałowa wnosi opłaty na rzecz BFG kwartalnie. Zobowiązanie i koszt rozpoznawane jest z początkiem danego kwartału.

Świadczenia pracownicze

Świadczenia pracownicze	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Wynagrodzenia, w tym:	(587 070)	(1 153 920)	(557 178)	(1 123 184)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(11 213)	(23 113)	(11 047)	(22 822)
Ubezpieczenia, w tym:	(100 701)	(203 298)	(93 972)	(197 039)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(81 651)	(172 184)	(80 522)	(169 536)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(23 093)	(42 307)	(21 551)	(39 323)
Razem	(710 864)	(1 399 525)	(672 701)	(1 359 546)

11. Podatek od niektórych instytucji finansowych

W dniu 1 lutego 2016 weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. 2016 poz. 68). Opodatkowaniem objęte są banki krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (SKOK), krajowe zakłady ubezpieczeń, krajowe zakłady reasekuracji, oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, a także instytucje pożyczkowe. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu (ponad 4 miliardy PLN w przypadku banków, ponad 2 miliardy PLN w przypadku zakładów ubezpieczeń) wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki i SKOK są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. W Grupie Kapitałowej podatek ten dotyczy Banku Polskiego SA, PKO Banku Hipotecznego SA (który na datę sporządzenia sprawozdania nie był zobowiązany do zapłaty podatku z uwagi na nie przekroczenie kwoty wolnej podstawy opodatkowania tj. 4 miliardy PLN), a także PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA.

	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016
Podatek od niektórych instytucji finansowych, z tego:		
PKO Bank Polski SA	(219 974)	(367 743)
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	(960)	(1 529)
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	(97)	(124)
RAZEM	(221 031)	(369 396)

12. Podatek dochodowy

	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Bieżące obciążenie podatkowe	(341 207)	(573 580)	(150 398)	(385 037)
Odroczony podatek dochodowy związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	75 573	148 186	(2 278)	57 210
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	(265 634)	(425 394)	(152 676)	(327 827)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych związane z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	73 647	41 537	58 020	50 120
Razem	(191 987)	(383 857)	(94 656)	(277 707)

PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku spółka PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. wykazała należność w wysokości 20 400 tysięcy PLN z tytułu nadpłaty podatku VAT i odsetek karnych od zaległości podatkowych w związku ze złożonymi w grudniu 2014 roku korektami deklaracji VAT za okresy rozliczeniowe od stycznia 2011 roku do czerwca 2013 roku. W dniu 7 stycznia 2015 roku Spółka dokonała zapłaty zaległości w podatku VAT wraz z odsetkami karnymi, jednocześnie występując w dniu 26 stycznia 2015 roku z wnioskiem o stwierdzenie nadpłaty i zwrot podatku.

W dniu 6 lutego 2015 roku Urząd skarbowy wydał niekorzystne dla Spółki postanowienia w przedmiocie rozliczenia nadpłat i zwrotów VAT za okresy rozliczeniowe od stycznia 2011 roku do czerwca 2013 roku na poczet zaległości podatkowych w podatku VAT uznając, że rozliczenie zwrotów i nadpłat podatku VAT na poczet zaległości w podatku VAT następuje dopiero w dacie złożenia deklaracji korygujących i wniosku o stwierdzenie nadpłaty, a nie w dacie zapłaty podatku w wysokości wyższej niż należna jak argumentowała Spółka. W dniu 19 lutego 2015 roku Spółka złożyła zażalenie do Dyrektora Izby Skarbowej i następnie w dniu 14 sierpnia 2015 roku skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na zastosowany przez Urząd skarbowy w postanowieniu z dnia 6 lutego 2015 roku sposób rozliczenia nadpłat i zwrotów na poczet zaległości, wskazując na naruszenie przepisów Ordynacji podatkowej skutkujące błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem przepisów Ordynacji podatkowej oraz niezastosowaniem zasady proporcjonalności w zakresie naliczenia odsetek od zaległości podatkowych.

W dniu 30 grudnia 2015 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny wydał wyrok korzystny dla Spółki uchylając zaskarżone postanowienia Urzędu skarbowego z dnia 6 lutego 2015 roku i podtrzymując zarzuty Spółki w zakresie zastosowania przez organy podatkowe błędnej wykładni przepisów Ordynacji podatkowej i niezastosowania zasady proporcjonalności. W dniu 19 lutego 2016 roku Dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi wniósł skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Termin rozprawy został wyznaczony na dzień 30 sierpnia 2016 roku.

W oparciu o opinie doradców podatkowych oraz wyrok WSA z dnia 30 grudnia 2015 roku dla należności z tytułu nadpłaty podatku VAT na dzień 30 czerwca 2016 roku nie stwierdzono przesłanek utraty wartości i należność nie została objęta odpisem aktualizującym.

13. Zadeklarowane dywidendy z podziałem na akcje

W dniu 22 marca 2016 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie wprowadzenia w nowym brzmieniu „Zasad zarządzania adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym w PKO Banku Polskim SA oraz w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA”, które obejmują swym zakresem między innymi kwestie polityki dywidendowej.

Ogólnym założeniem polityki dywidendowej Banku jest stabilne realizowanie wypłat dywidend w długim terminie z zachowaniem zasady ostrożnego zarządzania Bankiem i Grupą Kapitałową Banku, stosownie do określanych w oparciu o przyjęte kryteria możliwości finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Celem polityki dywidendowej jest optymalne kształtowanie struktury funduszy własnych Banku i Grupy Kapitałowej Banku z uwzględnieniem zwrotu z kapitału i jego kosztu, potrzeb kapitałowych związanych z rozwojem, przy jednoczesnej konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu współczynników adekwatności kapitałowej. Polityka dywidendowa zakłada możliwość realizowania wypłat z zysku Banku dla akcjonariuszy w długim terminie w kwocie nadwyżki kapitału powyżej minimalnych wskaźników adekwatności kapitałowej, z uwzględnieniem dodatkowego zabezpieczenia kapitałowego.

Polityka dywidendowa uwzględnia czynniki związane z działalnością Banku i spółek Grupy Kapitałowej, a w szczególności wymogi i rekomendacje nadzorcze w zakresie adekwatności kapitałowej. Zasady uległy zmianie w związku z wydaniem przez Komisję Nadzoru Finansowego w dniu 15 grudnia 2015 roku stanowiska w sprawie polityki dywidendowej banków w 2016 roku za 2015 rok, rekomendującego wyższe poziomy minimalne miar adekwatności kapitałowej umożliwiające wypłatę dywidendy oraz wprowadzającego nowy warunek wypłaty dywidendy – poziom dźwigni finansowej. W związku z powyższym, zgodnie z Zasadami wskaźniki adekwatności kapitałowej określające kryteria dywidendowe są na poziomie uprawniającym do wypłaty dywidendy do 50% wypracowanego zysku i wynoszą:

- łączny współczynnik kapitałowy powyżej 14,01%,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 powyżej 13,82% oraz
- wskaźnik dźwigni powyżej 5%.

Zasady zostały zatwierdzone przez Radę Nadzorczą Banku w dniu 30 czerwca 2016 roku.

W dniu 30 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku za 2015 rok w wysokości 2 571 142 tysiące złotych oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych w wysokości 1 250 000 tysięcy złotych, łącznie w wysokości 3 821 142 tysiące złotych w następujący sposób:

- 1) na dywidendę dla akcjonariuszy 1 250 000 tysięcy złotych,
- 2) na kapitał zapasowy w wysokości 2 500 000 tysięcy złotych,
- 3) na kapitał rezerwowy w wysokości 71 142 tysiące złotych.

Podział zysku w sposób określony powyżej zostanie dokonany pod warunkiem, że do dnia 8 grudnia 2016 roku (włącznie) spełnią się łącznie następujące warunki:

- 1) Bank nie przejmie kontroli nad bankiem lub innym podmiotem sektora finansowego przez bezpośrednie lub pośrednie nabycie pakietu akcji ani nie nabędzie uprawnienia i nie zaciągnie obowiązku takiego przejęcia kontroli, oraz
- 2) nie nastąpią zmiany regulacyjne lub zmiany zaleceń nadzorczych wpływające na wymogi w zakresie funduszy własnych Banku, które – według poziomu wskaźników adekwatności kapitałowej ujętych w sprawozdaniu finansowym Banku za 3 kwartał 2016 roku – spowodowałyby brak możliwości wypłaty dywidendy w zgodzie z wymaganiami regulacyjnymi i zaleceniami nadzorczymi.

W przypadku braku spełnienia obu warunków, zysk netto Banku za 2015 rok oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych łącznie w wysokości 3 821 142 tysiące złotych podzielony zostanie na kapitał zapasowy w wysokości 3 750 000 tysięcy złotych i na kapitał rezerwowy w wysokości 71 142 tysiące złotych.

Zarząd Banku zobowiązany jest do podjęcia uchwały w sprawie stwierdzenia spełnienia obydwu warunków albo braku ich spełnienia najpóźniej w dniu 9 grudnia 2016 roku. W przypadku spełnienia obydwu warunków dywidenda wynosić będzie 1,00 złotych brutto na jedną akcję.

NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

14. Kasa, środki w Banku Centralnym

	30.06.2016	31.12.2015
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	8 467 370	9 854 137
Gotówka	3 685 744	3 889 658
Inne środki	70	69
Razem	12 153 184	13 743 864

15. Należności od banków

	30.06.2016	31.12.2015
Lokaty w bankach	3 551 905	2 484 467
Rachunki bieżące	785 915	951 480
Udzielone kredyty i pożyczki	36 272	134 180
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	980 630
Środki pieniężne w drodze	5 440	2 620
Razem	4 379 532	4 553 377
Odpis z tytułu utraty wartości należności	(772)	(405)
Razem netto	4 378 760	4 552 972

Należności od banków - ekspozycje Grupy Kapitałowej na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.06.2016	31.12.2015
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	529	520
oceniane metodą zindywidualizowaną	149	145
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	4 379 003	4 552 857
nieprzeterminowane	4 379 003	4 552 857
Razem brutto	4 379 532	4 553 377
Odpisy z tytułu utraty wartości	(772)	(405)
Razem według wartości bilansowej netto	4 378 760	4 552 972

16. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

według wartości bilansowej	30.06.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe	2 856 279	766 641
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	2 736 413	648 695
obligacje skarbowe PLN	1 752 912	640 009
obligacje skarbowe EUR	9 518	8 686
bony skarbowe PLN	973 983	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	45 142	48 596
emitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	60 545	46 122
obligacje korporacyjne PLN	60 456	46 052
obligacje korporacyjne EUR	89	70
emitowane przez inne podmioty finansowe, w tym:	2 843	5 344
obligacje emitowane przez GPW PLN	2 833	5 238
obligacje korporacyjne PLN	10	106
emitowane przez banki, obligacje korporacyjne	11 336	17 884
Udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	15 729	9 910
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	4 045	6 648
Razem	2 876 053	783 199

W portfelu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu są uwzględnione papiery wartościowe posiadane przez Dom Maklerski.

17. Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe	30.06.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające	433 499	996 467	508 665	998 527
Pozostałe instrumenty pochodne	2 609 468	2 584 526	3 838 604	3 626 240
Razem	3 042 967	3 580 993	4 347 269	4 624 767

Rodzaj kontraktu	30.06.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	1 814 607	1 875 389	3 206 281	3 053 133
CIRS	629 549	1 277 187	472 355	1 210 159
FX Swap	146 593	177 125	309 954	85 953
Opcje	304 377	187 943	237 919	177 513
FRA	5 686	4 949	16 226	22 192
Forward	141 560	55 593	104 534	72 588
Inne	595	2 807	-	3 229
Razem	3 042 967	3 580 993	4 347 269	4 624 767

18. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Strategie stosowane przez Grupę Kapitałową zostały opisane w skonsolidowanym rocznym sprawozdaniu finansowym za rok 2015. W okresie 6 miesięcy zakończonym 30 czerwca 2016 Grupa Kapitałowa nie wprowadziła nowych ani nie zaprzestała stosowania obecnych strategii zabezpieczających.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Wartość bilansowa/wartość godziwa instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych związanych ze stopą procentową i/lub kursem walutowym	30.06.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	93 330	1 392	269 122	-
CIRS	340 169	995 075	239 543	998 527
Razem	433 499	996 467	508 665	998 527

Wpływ instrumentów zabezpieczających na inne dochody całkowite	II kwartał okres od 01.04.2016 do 30.06.2016	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.06.2016	II kwartał okres od 01.04.2015 do 30.06.2015	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.06.2015
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	65 488	(71 182)	(38 870)	6 425
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	(157 823)	49 471	(435 232)	(1 406 305)
Kwota przeniesiona w okresie z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	235 020	164 396	361 666	1 287 445
- przychody odsetkowe	(87 442)	(182 460)	(116 752)	(212 235)
- wynik z pozycji wymiany	322 462	346 856	478 418	1 499 680
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	142 684	142 685	(112 436)	(112 435)
Efekt podatkowy	(27 110)	(27 110)	21 363	21 363
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu netto	115 575	115 575	(91 073)	(91 072)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	77 197	213 867	(73 566)	(118 860)
Podatek odroczony z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	(14 667)	(40 635)	13 978	22 584
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	62 530	173 232	(59 588)	(96 276)

19. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

według wartości bilansowej	30.06.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe	12 027 861	13 337 373
emitowane przez banki centralne, bony pieniężne NBP	8 134 723	10 036 898
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	3 649 005	3 052 701
obligacje skarbowe PLN	2 448 905	1 934 817
obligacje skarbowe EUR	177 572	91 634
obligacje skarbowe CHF	1 022 528	993 615
obligacje skarbowe UAH	-	32 635
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym:	244 133	247 263
obligacje komunalne EUR	131 964	131 341
obligacje komunalne PLN	112 169	115 922
emitowane przez podmioty niefinansowe - obligacje korporacyjne PLN	-	511
Jednostki uczestnictwa w UFK (ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe) związane z produktami ubezpieczeniowymi należącymi do grupy produktów inwestycyjnych gdzie ryzyko ponosi ubezpieczający	1 760 423	1 816 727
Razem	13 788 284	15 154 100

20. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom ze względu na sektor i typ produktu	30.06.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	199 992 039	198 700 917
sektor finansowy	1 375 326	4 834 177
gospodarcze, w tym:	348 761	391 286
należności z tytułu leasingu finansowego	23 301	101
środki DM w Funduszu Gwarancyjnym Giełdy oraz depozyt początkowy	10 351	10 217
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 009 530	4 432 239
międzynarodowe organizacje finansowe	17 035	10 652
sektor niefinansowy	189 135 347	183 864 042
mieszkaniowe	105 734 433	103 005 812
gospodarcze, w tym:	56 660 407	54 668 212
należności z tytułu leasingu finansowego	6 360 215	5 664 209
konsumpcyjne	24 246 328	23 529 145
należności z tytułu leasingu finansowego	570	-
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 484 053	2 660 873
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	10 126	-
sektor budżetowy	9 481 366	10 002 698
gospodarcze, w tym:	6 830 507	7 307 327
należności z tytułu leasingu finansowego	69 958	71 584
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 650 859	2 695 371
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek, w tym:	(8 476 667)	(8 287 209)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(198 815)	(202 068)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	191 515 372	190 413 708

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według segmentów klienta	30.06.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone brutto, w tym:	199 992 039	198 700 917
bankowości hipotecznej	98 802 839	96 060 668
korporacyjne	52 051 971	51 160 753
bankowości detalicznej i prywatnej	24 246 328	23 529 145
małych i średnich przedsiębiorstw	23 843 859	23 497 243
międzynarodowe organizacje finansowe	17 035	10 652
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 019 656	4 432 239
pozostałe należności	10 351	10 217
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(8 476 667)	(8 287 209)
Kredyty i pożyczki udzielone netto	191 515 372	190 413 708

Kredyty i pożyczki udzielone klientom - ekspozycje Grupy Kapitałowej na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.06.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	13 045 742	13 100 910
oceniane metodą zindywidualizowaną	5 261 168	5 412 768
Kredyty i pożyczki bez rozpoznannej utraty wartości, w tym:	186 946 297	185 600 007
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 833 214	2 043 049
nieprzeterminowane	1 436 210	1 605 408
przeterminowane	397 004	437 641
bez rozpoznannej przesłanki indywidualnej	185 113 083	183 556 958
nieprzeterminowane	181 997 065	180 382 118
przeterminowane	3 116 018	3 174 840
Razem brutto	199 992 039	198 700 917
Odpisy z tytułu utraty wartości	(8 476 667)	(8 287 209)
na ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	(7 889 855)	(7 704 535)
na ekspozycje bez rozpoznannej utraty wartości	(586 812)	(582 674)
z rozpoznaną przesłanką utraty wartości	(11 731)	(13 479)
bez rozpoznannej przesłanki utraty wartości	(575 081)	(569 195)
Razem według wartości bilansowej (netto)	191 515 372	190 413 708

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów	30.06.2016	31.12.2015
Wyceniane według metody zindywidualizowanej	8 202 466	7 549 635
Ze stwierdzoną utratą wartości, w tym:	5 261 168	5 412 768
należności z tytułu leasingu finansowego	280 521	407 063
Bez stwierdzonej utraty wartości, w tym:	2 941 298	2 136 867
należności z tytułu leasingu finansowego	258 419	332 905
Wyceniane według metody portfelowej	7 784 574	7 688 142
Ze stwierdzoną utratą wartości, w tym:	7 784 574	7 688 142
należności z tytułu leasingu finansowego	93 554	96 732
Wyceniane według metody grupowej (IBNR), w tym:	184 004 999	183 463 140
należności z tytułu leasingu finansowego	5 821 550	4 899 194
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	199 992 039	198 700 917
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	(2 783 239)	(2 895 857)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(109 962)	(111 165)
Ze stwierdzoną utratą wartości, w tym:	(2 771 482)	(2 882 352)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(108 672)	(109 504)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej, w tym:	(5 118 373)	(4 822 183)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(75 501)	(77 804)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR), w tym:	(575 055)	(569 169)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(13 352)	(13 099)
Odpisy - razem	(8 476 667)	(8 287 209)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	191 515 372	190 413 708

Szczegółowy opis zmian odpisów zaprezentowano w nocie 9 „Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw”.

Wskaźniki kredytowe (w %)	30.06.2016	31.12.2015
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	6,5%	6,6%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości*	65,0%	63,3%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	5,1%	4,9%

* Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisu (zarówno dla kredytów z utratą jak i IBNR) oraz sumy ekspozycji brutto dla kredytów z utratą wartości.

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom (w III i IV kwartale 2012 roku)

Na dzień 30.06.2016 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	723 952	722 188	728 246
Obligacje korporacyjne	51 489	72 014	8 456
Razem	775 441	794 202	736 702

Na dzień 31.12.2015 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	745 362	741 656	747 693
Obligacje korporacyjne	582 000	591 416	537 703
Razem	1 327 362	1 333 072	1 285 396

21. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

według wartości bilansowej brutto	30.06.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	33 248 663	27 661 838
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	23 889 246	18 358 006
obligacje skarbowe PLN	23 166 534	17 920 035
obligacje skarbowe EUR	262 059	310 620
obligacje skarbowe USD	59 579	77 375
obligacje skarbowe UAH	102 329	49 976
bony skarbowe PLN	298 745	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	4 506 954	4 613 726
emitowane przez podmioty finansowe, obligacje korporacyjne PLN	155 558	-
emitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	3 233 218	3 171 012
obligacje korporacyjne PLN	2 625 443	2 626 682
obligacje korporacyjne EUR	332 241	320 712
obligacje korporacyjne USD	275 534	223 618
emitowane przez banki, w tym:	1 463 687	1 519 094
obligacje korporacyjne PLN	1 459 958	1 470 753
obligacje korporacyjne EUR	-	44 569
obligacje korporacyjne UAH	3 729	3 772
Odpisy z tytułu utraty wartości dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	(97 511)	(56 925)
obligacje korporacyjne PLN	(50 318)	(22 959)
obligacje korporacyjne USD	(43 464)	(30 194)
obligacje korporacyjne UAH	(3 729)	(3 772)
Razem dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	33 151 152	27 604 913
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	280 817	567 346
Kapitałowe papiery wartościowe niedopuszczone do publicznego obrotu	101 752	346 941
Kapitałowe papiery wartościowe dopuszczone do publicznego obrotu	179 065	220 405
Odpisy z tytułu utraty wartości kapitałowych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(75 565)	(75 565)
Razem kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	205 252	491 781
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	299 386	212 821
Razem inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	33 655 790	28 309 515

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe - ekspozycje Grupy Kapitałowej na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.06.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	576 408	397 434
oceniane metodą zindywidualizowaną	576 408	397 434
Dłużne papiery wartościowe bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	32 672 255	27 264 404
nieprzeterminowane	32 672 255	27 264 404
z ratingiem zewnętrznym	25 513 978	21 725 977
z ratingiem wewnętrznym	7 158 277	5 538 427
Razem brutto	33 248 663	27 661 838
Odpisy z tytułu utraty wartości	(97 511)	(56 925)
Razem według wartości bilansowej netto	33 151 152	27 604 913

W dniu 29 stycznia 2016 roku Zarząd PKO Banku Polskiego SA przyjął warunki udziału Banku w transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. przedstawione Bankowi przez Visa Europe Limited, zgodnie z którymi łączny wstępnie oszacowany udział Banku w przychodach z transakcji (bez uwzględnienia potencjalnej odroczonej płatności typu „earn out”) wynosił 88 875 tysięcy EUR, co stanowiło równowartość 394 650 tysięcy PLN (według kursu średniego NBP z 29 stycznia 2016 roku), w tym: 66 167 tysięcy EUR płatne w gotówce (równowartość 293 816 tysięcy PLN) oraz 22 708 tysięcy EUR płatne w akcjach Visa Inc. (równowartość 100 834 tysięcy PLN), z zastrzeżeniem, że powyższe kwoty nie były ostateczne.

Potwierdzenie ostatecznych kwot należnych Bankowi nastąpiło w dniu 16 czerwca 2016 roku, przy czym odroczonej płatności typu „earn out” została zastąpiona przez zwiększenie kwoty płatnej w gotówce w dniu zakończenia transakcji oraz przez odroczonej kwotę płatną w gotówce w II kwartale 2019 roku. W dniu 21 czerwca 2016 roku Bank otrzymał od Visa Europe Limited informację o zakończeniu transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc.

Ostateczny udział PKO Banku Polskiego SA w wyżej wymienionej transakcji obejmuje:

- kwotę 70 528 tysięcy EUR w gotówce, przekazaną na rachunek Banku w dniu 21 czerwca 2016 roku, (co stanowi równowartość 309 867 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku),
- otrzymane uprzywilejowane akcje Visa Inc. serii C w liczbie 25 612, których wartość na dzień nabycia została oszacowana w wysokości 20 899 tysięcy USD (co stanowi równowartość 80 964 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku),
- należność z tytułu udziału w odroczonej płatności gotówkowej w wysokości 0,5435987989% kwoty 1,12 miliarda EUR, tj. kwoty przypadającej na wszystkich uczestników transakcji, płatnej w 3 rocznicę transakcji, z zastrzeżeniem ewentualnych korekt w przypadku zaistnienia sytuacji opisanych w warunkach transakcji; wartość wyżej wymienionej należności na dzień 21 czerwca 2016 roku wynosi 6 088 tysięcy EUR (co stanowi równowartość 26 749 tysięcy PLN).

Łączna wartość rozpoznana przez Bank, z tytułu rozliczenia wyżej wymienionej transakcji w rachunku zysków i strat (zysk przed opodatkowaniem) wyniosła 417 580 tysięcy PLN, w tym kwota rozliczona w innych całkowitych dochodach z tytułu wyceny akcji Visa Europe Limited wyniosła 336 713 tysięcy PLN.

Otrzymane uprzywilejowane akcje Visa Inc. serii C będą konwertowane na akcje zwykłe Visa Inc., przy czym warunki transakcji przewidują stopniowe konwertowanie akcji. Konwersja wszystkich akcji uprzywilejowanych ma nastąpić najpóźniej w 2028 roku. Obecny współczynnik konwersji wynosi 13,952 i może on ulegać zmniejszeniu w okresie do 2028 roku, co jest uzależnione od wystąpienia ewentualnych zobowiązań z tytułu postępowań sądowych dotyczących przejętej spółki Visa Europe Limited.

Akcje uprzywilejowane Visa Inc. zostały zaklasyfikowane do portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i wyceniane są według wartości godziwej w oparciu o cenę rynkową notowanych akcji zwykłych z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji uprzywilejowanych oraz warunki zamiany akcji (korekty wynikające z postępowań sądowych). Wartość godziwa wyżej wymienionych akcji według stanu na 30 czerwca 2016 roku została oszacowana w wysokości 20 045 tysięcy USD (co stanowi równowartość 79 784 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z 30 czerwca 2016 roku).

22. Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności

według wartości bilansowej brutto	30.06.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe		
emitowane przez Skarb Państwa:	329 927	210 330
emitowane przez Skarb Państwa USD	286 379	170 265
emitowane przez Skarb Państwa PLN	40 874	37 436
emitowane przez Skarb Państwa EUR	2 674	2 629
Razem	329 927	210 330

Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności - dłużne papiery wartościowe - ekspozycja Grupy Kapitałowej na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.06.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	329 927	210 330
nieprzeterminowane z ratingiem zewnętrznym	329 927	210 330
Razem brutto	329 927	210 330
Razem według wartości bilansowej netto	329 927	210 330

23. Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia

Jednostki będące wspólnym przedsięwzięciem	30.06.2016	31.12.2015
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	17 498	17 498
Zmiana w udziale w aktywach netto	(16 187)	(14 819)
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(1 311)	(2 679)
Grupa Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	218 076	206 228
Wartość udziału na dzień objęcia współkontrolą	197 320	197 320
Zmiana w udziale w aktywach netto	20 756	8 908
Razem	218 076	206 228

Zmiana wartości inwestycji w okresie	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na początek okresu	206 228	204 840
Udział w rachunku zysków i strat	10 576	14 757
Udział w innych dochodach całkowitych jednostki będącej wspólnym przedsięwzięciem	(96)	-
Dywidenda	-	(13 771)
Wynik z tytułu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	1 368	-
Wartość inwestycji we wspólnych przedsięwzięciach na koniec okresu	218 076	205 826

Jednostki stowarzyszone	30.06.2016	31.12.2015
Grupa Bank Poczty SA	161 500	161 500
Cena nabycia	161 500	161 500
Zmiana w udziale w aktywach netto	84 864	81 372
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(84 864)	(81 372)
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	1 500	1 500
Zmiana w udziale w aktywach netto	4 615	4 275
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(6 115)	(5 775)
Grupa FERRUM SA	24 932	24 143
Cena nabycia	25 291	24 143
Zmiana w udziale w aktywach netto	(359)	-
Razem	186 432	185 643

Zmiana wartości inwestycji w okresie	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na początek okresu	185 643	117 646
Wynik z tytułu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	(3 832)	28 794
Udział w rachunku zysków i strat	39	1 066
Udział w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej	3 434	(1 006)
Zmiana zaangażowania kapitałowego w jednostce stowarzyszonej	1 148	-
Przejęcie akcji spółki Bank Poczty SA do aktywów trwałych dostępnych do sprzedaży	-	(146 500)
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na koniec okresu	186 432	-

Wartość akcji Banku Pocztowego SA posiadanych przez PKO Bank Polski SA w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej została ujęta w wysokości równej zaangażowaniu Banku w tę Spółkę, tj. w cenę nabycia. Na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku jednostka dominująca nie posiadała udziału w zobowiązaniach warunkowych jednostek stowarzyszonych nabytych wspólnie z innymi inwestorami.

Dane finansowe każdego wspólnego przedsięwzięcia oraz każdej jednostki stowarzyszonej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Wykazane dane pochodzą ze sprawozdań finansowych poszczególnych jednostek sporządzonych zgodnie z MSSF lub PSR, w tym dane za 2015 rok - ze sprawozdań zaudytowanych.

Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	30.06.2016	31.12.2015
Aktywa obrotowe	122 343	113 272
Aktywa trwałe	187 976	141 305
Zobowiązania krótkoterminowe	110 388	91 883
Zobowiązania długoterminowe	36 713	39 673
	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Przychody	239 835	221 530
Zysk (strata) za okres obrotowy	40 558	43 040
Całkowite dochody razem	40 558	43 040
Otrzymane dywidendy od jednostki zakwalifikowanej jako wspólne przedsięwzięcie	-	13 771

Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o. - dane skonsolidowane wg MSSF

„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. o.o.	30.06.2016	31.12.2015
Aktywa obrotowe	10 508	9 516
Aktywa trwałe	86 477	87 230
Zobowiązania krótkoterminowe	15 939	12 929
Zobowiązania długoterminowe	77 203	77 502
	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Przychody	11 286	11 589
Zysk (strata) za okres obrotowy	(2 482)	(906)

„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o. - dane jednostkowe wg Polskich Standardów Rachunkowości

W czerwcu 2016 roku został podpisany aneks do umowy kredytu udzielonego spółce „Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o. przez konsorcjum bankowe, którego uczestnikiem jest PKO Bank Polski SA, dostosowujący warunki spłaty kredytu do bieżącej sytuacji finansowej Spółki. Nowy harmonogram spłat obowiązuje w okresie do 30 czerwca 2017 roku.

„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	30.06.2016	31.12.2015
Aktywa obrotowe	23 164	23 241
Aktywa trwałe	132	49
Zobowiązania krótkoterminowe	3 026	4 021
Zobowiązania długoterminowe	1 614	1 631
	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Przychody	1 558	1 047
Zysk (strata) za okres obrotowy	1 019	179

„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o. - dane jednostkowe wg Polskich Standardów Rachunkowości

Bank Pocztowy SA	31.12.2015	31.12.2014
Aktywa ogółem	7 213 030	7 719 027
Zobowiązania ogółem	6 670 545	7 279 395
	01.01- 31.12.2015	01.01- 31.12.2014
Przychody	474 167	531 851
Zysk (strata) za okres obrotowy	33 931	43 639
Pozostałe dochody całkowite	8 988	4 228
Całkowite dochody razem	42 919	47 867

Bank Pocztowy SA - dane skonsolidowane wg MSSF ze sprawozdań opublikowanych przez Spółkę.

FERRUM SA	31.03.2016
Aktywa obrotowe	101 008
Aktywa trwałe	176 732
Zobowiązania krótkoterminowe	129 674
Zobowiązania długoterminowe	101 693
	01.01- 31.03.2016
Przychody	62 150
Zysk (strata) za okres obrotowy	(1 620)
Pozostałe dochody całkowite	-
Całkowite dochody razem	(1 620)

FERRUM SA - dane skonsolidowane wg MSSF ze sprawozdania opublikowanego przez Spółkę.

FERRUM SA jest jednostką stowarzyszoną od Banku od 28 grudnia 2015 roku. Spółka jest spółką publiczną, której akcje są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie SA. Wartość rynkowa pakietu akcji Spółki posiadanych przez Bank na dzień 30 czerwca 2016 roku wynosi 22 282 tysiące PLN.

24. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

	30.06.2016	31.12.2015
Grunty i budynki*	29 502	217 359
Inne	202	2 661
Razem	29 704	220 020

* W II kwartale 2016 roku, w związku z podjęciem decyzji o wycofaniu ze sprzedaży wybranych nieruchomości Grupy Kapitałowej, przeklasyfikowano ich wartość bilansową w kwocie 154 005 tysięcy PLN z pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży do pozycji rzeczowe aktywa trwałe.

25. Zapasy

	30.06.2016	31.12.2015
Towary	214 261	150 401
Wyroby gotowe	56 743	63 872
Inwestycje budowlane do sprzedaży	26 765	201 468
Materiały	17 437	22 459
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	(24 112)	(37 252)
Razem	291 094	400 948

26. Wartości niematerialne i rzeczowe aktywa trwałe

Wartości niematerialne	30.06.2016	31.12.2015
Oprogramowanie	1 716 091	1 673 081
Wartość firmy nabyta w wyniku połączenia jednostek gospodarczych (w tym wartość firmy jednostek zależnych)	1 195 574	1 198 642
Przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczeniowych	90 219	99 207
Relacje z klientami	41 165	48 114
Inne, w tym nakłady	256 388	251 939
Razem	3 299 437	3 270 983

Wartość firmy netto	30.06.2016	31.12.2015
Spółki Nordea Polska	985 221	985 221
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	149 564	149 564
PKO BP BANKOWY PTE SA	51 158	51 158
Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp.k.	1 846	4 914
Wartość firmy związana z aktywami przejętymi od spółki Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o.	7 785	7 785
Razem	1 195 574	1 198 642

Rzeczowe aktywa trwałe	30.06.2016	31.12.2015
Grunty i budynki	1 883 728	1 673 517
Maszyny i urządzenia	437 160	427 458
Środki transportu	106 498	89 633
Środki trwałe w budowie	152 458	260 796
Nieruchomości inwestycyjne	143 149	141 813
Inne	198 000	188 969
Razem	2 920 993	2 782 186

W okresie sześciu miesięcy zakończonym odpowiednio dnia 30 czerwca 2016 roku i dnia 30 czerwca 2015 roku nie wystąpiły istotne transakcje nabycia i sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych oraz istotne zobowiązania z tytułu dokonania zakupu rzeczowych aktywów trwałych.

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Otrzymane odszkodowania od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utraty rzeczowych aktywów trwałych	10 485	8 671

27. Inne aktywa

	30.06.2016	31.12.2015
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 286 252	384 342
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	308 717	264 331
Rozliczenie instrumentów finansowych	245 133	178 687
Aktywa do zbycia	206 756	178 146
Należności od odbiorców	164 675	149 962
Należności z tytułu podatku VAT	121 470	80 198
Należności od reasekuratorów	98 122	-
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	63 042	17 423
Należności z tytułu innych operacji z podmiotami finansowymi i niefinansowymi	14 005	8 790
Należności z tytułu kaucji i wadium	10 483	11 020
Należności od budżetu z tytułu prowadzonej przez Bank dystrybucji opłaty sądowej	10 396	10 191
Należności z zakresu gospodarki własnej	3 708	15 470
Rozliczenia z tytułu obsługi zastępczej z Poczta Polska	1 474	1 487
Należności z tytułu nierozliczonych transakcji instrumentami pochodnymi	1 095	2 854
Inne	128 739	107 876
Razem	2 664 067	1 410 777

* Do aktywów finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych aktywów”, z wyjątkiem pozycji „Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów”, „Aktywa do zbycia”, „Należności z tytułu kaucji i wadium”, „Należności z tytułu podatku VAT”, „Należności z tytułu gospodarki własnej”, „Rozliczenia z tytułu obsługi zastępczej z Poczta Polska” oraz „Inne”.

28. Zobowiązania wobec banków

	30.06.2016	31.12.2015
Otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	16 930 382	16 418 082
od Nordea Bank AB (publ)	16 927 445	16 371 687
Depozyty banków	733 490	1 168 407
Rachunki bieżące	469 229	473 738
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	227 110	197 023
Inne depozyty z rynku pieniężnego	69 042	31 547
Razem	18 429 253	18 288 797

29. Zobowiązania wobec klientów

	30.06.2016	31.12.2015
Zobowiązania wobec ludności	141 303 337	135 410 367
Depozyty terminowe	72 809 959	71 079 630
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	68 153 342	64 039 511
Pozostałe zobowiązania	340 036	291 226
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	49 847 115	51 213 728
Depozyty terminowe	19 460 291	23 032 660
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	24 811 682	22 447 227
Otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	4 061 439	3 924 099
otrzymane od międzynarodowych organizacji finansowych	3 883 370	3 877 413
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	454 652	829 114
Pozostałe zobowiązania	1 059 051	980 628
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	8 241 080	9 134 366
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	6 720 809	5 679 394
Depozyty terminowe	1 505 446	3 435 443
Pozostałe zobowiązania	14 825	19 529
Razem	199 391 532	195 758 461

Według segmentu klienta	30.06.2016	31.12.2015
Zobowiązania wobec klientów, w tym:		
bankowości detalicznej i prywatnej	134 377 413	128 269 113
korporacyjne	40 021 737	42 606 510
małych i średnich przedsiębiorstw	20 468 589	20 122 652
otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	4 061 439	3 924 099
otrzymane od międzynarodowych organizacji finansowych	3 883 370	3 877 413
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	454 652	829 114
pozostałe zobowiązania	7 702	6 973
Razem	199 391 532	195 758 461

30. Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej

	30.06.2016	31.12.2015
Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	188 743	114 597
Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych ubezpieczyciela w podziale na:	2 220 843	2 285 896
produkty strukturyzowane	22 621	37 051
polisolokaty	2 734	2 788
ubezpieczeniowe produkty finansowe Unit-Linked	2 195 488	2 246 057
Razem	2 409 586	2 400 493

Większość produktów ubezpieczeniowych należy do grupy produktów inwestycyjnych, gdzie ryzyko ponosi ubezpieczający.

31. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

	30.06.2016	31.12.2015
Instrumenty finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	10 806 669	9 361 229
obligacje wyemitowane przez PKO Finance AB	7 535 377	7 332 263
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	1 876 308	1 645 917
obligacje wyemitowane przez PKO Leasing SA	161 077	363 130
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	238 793	-
hipoteczne listy zastawne wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	995 114	19 919
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - bankowe papiery wartościowe wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	-	71 744
Razem	10 806 669	9 432 973

W I półroczu 2016 roku Bank wyemitował obligacje bankowe w PLN o wartości nominalnej 1 000 000 tysięcy PLN oraz obligacje bankowe w EUR o wartości nominalnej 865 660 tysięcy PLN (200 000 tysięcy EUR), wyceniane według zamortyzowanego kosztu. W I półroczu 2016 roku zostały umorzone bankowe papiery wartościowe i obligacje bankowe w PLN o wartości nominalnej 859 600 tysięcy PLN oraz obligacje bankowe w EUR o wartości nominalnej 857 700 tysięcy PLN (200 000 tysięcy EUR).

W I półroczu 2016 roku PKO Leasing SA wyemitował obligacje o wartości nominalnej 926 680 tysięcy PLN oraz wykupił obligacje o wartości nominalnej 1 130 000 tysięcy PLN.

W I półroczu 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA wyemitował obligacje o wartości nominalnej 309 300 tysięcy PLN oraz wykupił obligacje o wartości nominalnej 62 300 tysięcy PLN. Jednocześnie w I półroczu 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA wyemitował hipoteczne listy zastawne o wartości nominalnej 1 000 000 tysięcy PLN.

Obligacje wyemitowane przez PKO Finance AB:

Data emisji	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	wartość bilansowa na dzień 30.06.2016	wartość bilansowa na dzień 31.12.2015
07.07.2011	250 000	CHF	07.07.2016	1 054 786	1 003 047
25.07.2012	50 000	EUR	25.07.2022	227 942	214 573
26.09.2012	1 000 000	USD	26.09.2022	4 018 429	3 938 519
23.01.2014	500 000	EUR	23.01.2019	2 234 220	2 176 124
Razem				7 535 377	7 332 263

32. Zobowiązania podporządkowane

Na dzień 30 czerwca 2016 roku	Wartość nominalna w walucie	Wartość nominalna w PLN	Waluta	Termin zapadalności/ wykupu	Stan zobowiązania w PLN
Obligacje podporządkowane	1 600 700	1 600 700	PLN	14.09.2022	1 616 355
Pożyczka podporządkowana	224 000	911 165	CHF	24.04.2022	911 224
Razem	x	2 511 865	x	x	2 527 579

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Wartość nominalna w walucie	Wartość nominalna w PLN	Waluta	Termin zapadalności/ wykupu	Stan zobowiązania w PLN
Obligacje podporządkowane	1 600 700	1 600 700	PLN	14.09.2022	1 616 619
Pożyczka podporządkowana	224 000	882 426	CHF	24.04.2022	882 544
Razem	x	2 483 126	x	x	2 499 163

33. Pozostałe zobowiązania

	30.06.2016	31.12.2015
Koszty do zapłacenia	497 605	658 230
Przychody pobierane z góry	499 941	501 124
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	73 583	-
Inne zobowiązania	2 222 546	2 196 816
Razem	3 293 675	3 356 170
w tym zobowiązania finansowe	2 552 599	2 340 804

Na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa nie posiadała zobowiązań, w przypadku których nie wywiązywałaby się z płatności wynikających z zawartych umów.

34. Rezerwy

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe oraz nagrody jubileuszowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2016 roku, w tym:	22 369	46 033	82 738	100 954	252 094
Rezerwa krótkoterminowa	22 054	3 575	64 045	100 954	190 628
Rezerwa długoterminowa	315	42 458	18 693	-	61 466
Utworzenie/aktualizacja rezerw	18 338	16	142 135	2 658	163 147
Rozwiązanie rezerw	(6 869)	-	(148 640)	(4 964)	(160 473)
Wykorzystanie rezerw	(6 079)	(654)	-	(11 698)	(18 431)
Różnice kursowe	(5)	-	(1)	-	(6)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	1 025	-	1 025
Stan na dzień 30 czerwca 2016 roku, w tym:	27 754	45 395	77 257	86 950	237 356
Rezerwa krótkoterminowa	27 439	2 921	55 752	86 950	173 062
Rezerwa długoterminowa	315	42 474	21 505	-	64 294

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in. rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 55 234 tysiące PLN, rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 1 570 tysięcy PLN, rezerwy na sprawy sporne, w tym sądowe, których przedmiotem są wynagrodzenia na kwotę 354 tysiące PLN.

Za okres zakończony dnia 30 czerwca 2015 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe oraz nagrody jubileuszowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2015 roku, w tym:	47 480	39 847	103 844	132 667	323 838
Rezerwa krótkoterminowa	47 165	3 141	73 707	132 667	256 680
Rezerwa długoterminowa	315	36 706	30 137	-	67 158
Utworzenie/aktualizacja rezerw	3 693	19	159 658	1 331	164 701
Rozwiązanie rezerw	(10 944)	-	(172 952)	(6 344)	(190 240)
Wykorzystanie rezerw	(5 239)	(38)	-	(12 833)	(18 110)
Różnice kursowe	(18)	-	(26)	-	(44)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	(2 448)	(1 942)	(4 390)
Stan na dzień 30 czerwca 2015 roku, w tym:	34 972	39 828	88 076	112 879	275 755
Rezerwa krótkoterminowa	34 657	3 142	62 907	112 879	213 585
Rezerwa długoterminowa	315	36 686	25 169	-	62 170

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in. rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 77 599 tysięcy PLN i rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 1 774 tysiące PLN.

Rezerwy na sprawy sporne utworzone zostały w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

35. Akcjonariat Banku

Według informacji posiadanych na dzień 30 czerwca 2016 roku akcjonariat Banku jest następujący:

Nazwa podmiotu	Ilość akcji	Ilość głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na dzień 30 czerwca 2016 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ²	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali akcjonariusze ³	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00
Na dzień 31 grudnia 2015 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ²	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali akcjonariusze ³	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00

1) Stan posiadania akcji na dzień 29 stycznia 2013 roku, raportowany przez Aviva OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 153,1 miliona akcji PKO Banku Polskiego SA przez BGK oraz Skarb Państwa.

2) Stan posiadania akcji na dzień 24 lipca 2012 roku, raportowany przez ING OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 95 milionów akcji PKO Banku Polskiego SA przez Skarb Państwa. Od dnia 23 czerwca 2015 zmiana nazwy ING OFE na Nationale-Nederlanden OFE.

3) w tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na dzień publikacji niniejszego raportu posiadał 24.487.297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Struktura kapitału akcyjnego PKO Banku Polskiego SA:

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii wg wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

POZOSTAŁE NOTY

36. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane

Programy papierów wartościowych objęte subemisją (maksymalne zobowiązanie Grupy do objęcia papierów wartościowych):

Emitent papierów wartościowych z gwarancją przejęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 30 czerwca 2016 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 125 800	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055 000	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	734 000	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	75 000	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	19 385	31.12.2029
Spółka F	obligacje korporacyjne	15 000	31.12.2026
Razem		3 024 185	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją przejęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 950 000	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055 000	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	342 700	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	80 600	31.12.2022
Spółka G	obligacje korporacyjne	60 000	23.11.2021
Spółka E	obligacje korporacyjne	28 224	31.12.2029
Spółka F	obligacje korporacyjne	17 900	31.12.2026
Spółka H	obligacje korporacyjne	4 424	31.01.2016
Spółka I	obligacje korporacyjne	3 403	30.09.2030
Razem		3 542 251	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji.

Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Grupę Kapitałową subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i niezajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Zobowiązania umowne

Wartość zobowiązań umownych dotyczących:	30.06.2016	31.12.2015
wartości niematerialnych	144 733	178 899
rzeczowych aktywów trwałych	19 670	50 278

Udzielone zobowiązania finansowe według wartości nominalnej	30.06.2016	31.12.2015
Linie i limity kredytowe		
dla podmiotów finansowych	2 648 566	2 306 177
dla podmiotów niefinansowych	36 188 118	36 157 856
dla podmiotów budżetowych	4 423 684	4 080 379
Razem	43 260 368	42 544 412
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	25 975 601	30 513 878

Udzielone gwarancje i poręczenia	30.06.2016	31.12.2015
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	6 273 027	7 555 837
dla podmiotów finansowych	168 062	85 504
dla podmiotów niefinansowych	6 094 222	7 463 037
dla podmiotów budżetowych	10 743	7 296
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 043 785	4 930 649
dla podmiotów niefinansowych	4 043 685	4 930 649
dla podmiotów finansowych	100	-
Udzielone akredytywy	1 420 543	1 838 101
dla podmiotów niefinansowych	1 420 438	1 838 000
dla podmiotów budżetowych	105	101
Udzielone gwarancje i poręczenia, gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	171 203	143 646
Udzielone gwarancje i poręczenia, obligacje komunalne krajowe	249 948	59 320
Razem	12 158 506	14 527 553
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 464 020	2 378 395

Pozabilansowe zobowiązania otrzymane według wartości nominalnej	30.06.2016	31.12.2015
Finansowe	452 795	505 350
Gwarancyjne	7 503 801	6 831 132
Razem	7 956 596	7 336 482

Ponadto Grupa Kapitałowa posiada zobowiązanie warunkowe z tytułu warunkowej dywidendy, która szczegółowo została opisana w nocie 13 „Zadeklarowane dywidendy z podziałem na akcje”.

Uprawnienie do sprzedaży lub obciążenia zastawem zabezpieczenia ustanowionego na rzecz Grupy Kapitałowej.

Na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku na rzecz Grupy Kapitałowej nie ustanowiono zabezpieczeń, które Grupa Kapitałowa była uprawniona sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

37. Sprawy sporne

Według stanu na dzień 30 czerwca 2016 roku, łączna wartość postępowań sądowych (procesów), w których Bank jest pozwany oraz postępowań sądowych, w których pozostałe Spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA są pozwany wynosiła 541 161 tysięcy PLN, w tym 45 638 tysięcy PLN dotyczyło postępowań sądowych na Ukrainie (na dzień 31 grudnia 2015 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 638 019 tysięcy PLN), a kwota łącznej wartości postępowań sądowych (procesów) z powództwa Banku oraz postępowań sądowych z powództwa pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na dzień 30 czerwca 2016 roku wynosiła 1 326 614 tysięcy PLN, w tym 82 105 tysięcy PLN dotyczyło postępowań sądowych na Ukrainie, głównie związanych z windykacją kredytów udzielonych przez KREDOBANK SA (na dzień 31 grudnia 2015 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 697 041 tysięcy PLN).

Poniżej przedstawiono opis najistotniejszych spraw spornych PKO Banku Polskiego SA i Spółek Grupy Kapitałowej:

- a) Postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających konkurencję
- Postępowanie przeciw praktykom ograniczającym konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce:

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard. Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. Dnia 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na PKO Bank Polski SA karę pieniężną w kwocie 16 597 tysięcy PLN.

Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK do SOKiK. W dniu 20 grudnia 2011 roku odbyła się rozprawa, na której nie doszło do merytorycznego rozstrzygnięcia odwołań. Sąd zobowiązał MasterCard do złożenia wyjaśnień w sprawie i wyznaczył termin kolejnego posiedzenia na dzień 9 lutego 2012 roku, który to termin, na wniosek pełnomocnika powodów przesunięto na dzień 24 kwietnia 2012 roku, a następnie SOKiK odroczył ogłoszenie postanowienia w sprawie wniosku o zawieszenie do dnia 8 maja 2012 roku. W dniu 8 maja 2012 roku SOKiK zawiesił postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed Sądem Unii Europejskiej w sprawie MasterCard przeciwko Komisji Europejskiej. W dniu 24 maja 2012 roku Sąd Unii Europejskiej utrzymał w mocy decyzję Komisji Europejskiej zakazującą wielostronnie uzgadnianych opłat „interchange” stosowanych przez MasterCard. W dniu 28 maja 2012 roku uczestnik postępowania Visa Europe Ltd, a w dniu 29 maja 2012 roku pełnomocnik powodów, w tym PKO Banku Polskiego SA, złożyli zażalenie na postanowienie SOKiK z dnia 8 maja 2012 roku. W sierpniu 2012 roku wpłynęło do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie MasterCard do wyroku Sądu UE z dnia 24 maja 2012 roku oddalającego skargę MasterCard. W dniu 25 października 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił postanowienie z dnia 8 maja 2012 roku i oddalił wniosek MasterCard o zawieszenie postępowania. Decyzję sądu w tej sprawie pełnomocnik Banku otrzymał w styczniu 2013 roku, a w lutym 2013 roku akta sądowe zostały przekazane do sądu pierwszej instancji.

W dniu 29 października 2013 roku odbyła się rozprawa, zaś w dniu 21 listopada 2013 roku został ogłoszony wyrok, w którym SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10 359 tysięcy PLN. W dniu 7 lutego 2014 roku została złożona apelacja od tego wyroku w imieniu Banku oraz ośmiu powodów reprezentowanych przez pełnomocnika Banku. Wyrok został również zaskarżony przez innych uczestników postępowania, tj. przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji (POHiD) (apelacje zmierzające do nałożenia na uczestników porozumień surowszych kar pieniężnych), a także: Visa Europe Limited, Bank Poczty S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., mBank S.A. (dawniej: BRE Bank S.A.), Deutsche Bank PBC S.A., HSBC Bank Polska S.A. (apelacje zmierzające przede wszystkim do zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie uznania porozumień za naruszające prawo konkurencji oraz nałożenia kar na ich uczestników). Odpisy tych apelacji zostały doręczone pełnomocnikowi Banku, który udzielił na nie odpowiedzi. Akta sprawy zostały przekazane z SOKiK do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Po wysłuchaniu pełnomocników stron i zainteresowanych Sąd na rozprawie w dniu 22 września 2015 roku odroczył ogłoszenie wyroku do dnia 6 października 2015 roku. W wyroku z dnia 6 października 2015 roku sąd oddalił apelacje banków i Visa, a równocześnie uwzględnił apelację UOKiK. Sąd Apelacyjny przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK tj. karę w kwocie 16 597 tysięcy PLN i karę w kwocie 4 825 tysięcy PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska SA). Kary zostały zapłacone przez Bank w październiku 2015 roku. Bank otrzymał wyrok Sądu Apelacyjnego wraz z uzasadnieniem. W dniu 28 kwietnia 2016 roku Bank złożył skargę kasacyjną wraz z innymi uczestnikami postępowania.

Na dzień 30 czerwca 2016 roku dodatkowo Bank jest stroną m.in. następujących postępowań:

- **przed Sądem Apelacyjnym – w wyniku apelacji strony od orzeczenia SOKiK wydanego w wyniku odwołania prezesa UOKiK**
- 1) w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie prezentowania w kampaniach reklamowych kredytu konsumenckiego pod marketingową nazwą „Max pożyczka Mini Ratka” informacji, która mogła być nieczytelna dla przeciętnego konsumenta i wprowadzać go w błąd co do dostępności kredytów na promowanych warunkach.

W dniu 28 grudnia 2012 roku na Bank została nałożona przez Prezesa UOKiK kara pieniężna w wysokości 2 845 tysięcy PLN. W dniu 16 stycznia 2013 roku Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK. W dniu 13 stycznia 2015 roku SOKiK wydał wyrok, którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK w całości, tj. uchylił również nałożoną na Bank karę finansową. W dniu 26 lutego 2015 roku Prezes UOKiK złożył od wyroku apelację. W dniu 20 marca 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na apelację wnosząc o oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej. W dniu 15 kwietnia 2016 roku odbyła się rozprawa apelacyjna. Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2016 roku Sąd Apelacyjny oddalił apelację Prezesa UOKiK od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie. Od wyroku Prezesowi UOKiK przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego. Na dzień 30 czerwca 2016 roku skarga nie została wniesiona. Na dzień 30 czerwca 2016 roku Bank posiada rezerwę w tej samej kwocie czyli 2 845 tysięcy PLN (pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej „Rezerwy”);
- 2) w związku z podejrzeniem stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów o kredyt konsumencki, z wyłączeniem umów o karty kredytowe.

Decyzją z dnia 31 grudnia 2013 roku Prezes UOKiK uznał działania Banku za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 29 064 tysiące PLN. Bank odwołał się od tej decyzji do SOKiK. Wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK.

W dniu 28 sierpnia 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację od tego wyroku. W dniu 11 września 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na apelację odrzucając zarzuty Prezesa UOKiK. Nie został wyznaczony termin rozprawy. Postępowanie apelacyjne jest w toku. Na dzień 30 czerwca 2016 roku Bank nie posiadał rezerwy z tego tytułu.

- **z powództwa Banku – w wyniku zakończenia postępowania odwoławczego wszczętego przez Bank przed SOKiK od decyzji Prezesa UOKiK w związku z możliwością stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów indywidualnych (IKE)**

W dniu 19 grudnia 2012 roku Prezes UOKiK nałożył na Bank łączną karę pieniężną w wysokości 14 697 tysięcy PLN, w tym:

- 1) w wysokości 7 111 tysięcy PLN za niewskazywanie w umowach IKE zakresu odpowiedzialności Banku za terminowe i prawidłowe przeprowadzania rozliczeń pieniężnych oraz odszkodowania za przekroczenie terminu realizacji dyspozycji posiadacza;
- 2) w wysokości 4 741 tysięcy PLN za stosowanie we wzorcach umów IKE otwartego katalogu przesłanek wypowiedzenia;
- 3) w wysokości 2 845 tysięcy PLN za stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru określającej dla sporów z konsumentami sądu właściwego dla siedziby oddziału PKO BP SA prowadzącego rachunek lokacyjny IKE.

W dniu 2 stycznia 2013 roku Bank odwołał się do SOKiK od decyzji Prezesa UOKiK i wyrokiem z dnia 25 listopada 2014 roku SOKiK obniżył nałożoną na Bank karę łącznie do kwoty 4 000 tysięcy PLN, w tym odnośnie:

- praktyki opisanej powyżej w lit. 1 - do kwoty 2 500 tysięcy PLN,
- praktyki opisanej powyżej w pkt 2 - do kwoty 1 500 tysięcy PLN,
- praktyki opisanej powyżej w pkt 3 kara została uchylona, gdyż Sąd uznał, że praktyka Banku nie naruszała zbiorowych interesów konsumentów.

W styczniu 2015 roku zarówno Bank, jak i Prezes UOKiK wnieśli apelację od wyroku. Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 10 lutego 2016 roku oddalił apelację Banku oraz apelację Prezesa UOKiK. Ponieważ wyrok jest prawomocny Bank zapłacił karę w wysokości 4 000 tysięcy PLN w dniu 23 lutego 2016 roku. W dniu 26 lipca 2016 roku Bank otrzymał wyrok z uzasadnieniem.

- **przed SOKiK pięć postępowań z powództwa osób fizycznych o:**

- 1) uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanemu wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczących kredytu denominowanego w CHF wskazując, że kwestionowane postanowienia dotyczące zasad przeliczania przez Bank kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu oraz na potrzeby przeliczania rat kredytu, jak również postanowień dotyczących wysokości oprocentowania są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów,
- 2) ustalenie nieważności zawartych w umowie kredytu hipotecznego klauzul poprzez uznanie ich za niedozwolone (nieistniejące) i zakazanie Bankowi wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umownego stosowanego przez pozwanego przy wykonywaniu działalności gospodarczej,
- 3) uznanie za niedozwolone postanowień zawartych we wzorcu umownym obejmującym treść Umowy o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat oraz umowy poręczenia,
- 4) o uznanie postanowień wzorca umowy kredytowej za niedozwolone. Powód (rzeczoznawca majątkowy) zarzuca Bankowi, że akceptuje jedynie wyceny nieruchomości sporządzone przez wyznaczonych rzeczoznawców majątkowych co rażąco narusza interesy konsumentów, poprzez narzucenie konsumentom, jako słabszej stronie umowy, uciążliwych warunków, eliminując prawa zakupu usługi wyceny u wybranej firmy,
- 5) uznanie postanowień wzorca umowy kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny za niedozwolone;

Na dzień 30 czerwca 2016 roku Bank nie utworzył rezerwy na te postępowania w związku z faktem, iż prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia tych postępowań oceniane jest jako niskie.

- **przed Prezesem UOKiK**

Dodatkowo prowadzonych jest trzynaście postępowań wyjaśniających przed Prezesem UOKiK związanych z działalnością Banku.

Na dzień 30 czerwca 2016 roku PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA (PKO Życie) – spółka zależna od Banku – jest stroną:

- 1) sześciu postępowań przed SOKiK z powództwa osób fizycznych o uznanie za niedozwolone niektórych postanowień wzorców umownych dotyczących umów ubezpieczenia na życie,

We wszystkich przypadkach PKO Życie złożyła odpowiedź na pozew wnosząc o jego oddalenie w związku z wniesieniem powództwa po upływie 6 miesięcy od dnia zaniechania ich stosowania; w sprawach tych nie ma ryzyka nałożenia na Spółkę kary finansowej.

- 2) postępowania związanego ze skargą kasacyjną wniesioną przez PKO Życie od wyroku Sądu Apelacyjnego w związku z karą pieniężną nałożoną na Spółkę w 2010 roku przez Prezesa UOKiK z tytułu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów (kara pieniężna została w 2013 roku zapłacona).

Sąd Najwyższy w 2015 roku wydał orzeczenie uchylające zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej wysokości nałożonej kary i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia sądowi drugiej instancji. Sąd drugiej instancji podejmując ponownie sprawę podtrzymał swoje poprzednie stanowisko nie uwzględniając uwag Sądu Najwyższego. Spółka wniosła kolejną skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego.

Jednocześnie PKO Życie w I półroczu 2016 roku prowadziła działania związane z realizacją decyzji zobowiązującej, wydanej w październiku 2015 roku przez Prezesa UOKiK, dotyczące zmian w zakresie 25 wzorców umownych polis z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym w odniesieniu do opłat za wcześniejszą rezygnację. Zobowiązanie Spółki wynikające z wyżej wymienionej decyzji polega w szczególności na tym, iż w odniesieniu do tychże 25 wzorców umownych:

- a) opłaty likwidacyjne ponoszone przez obecnych klientów w przypadku ubezpieczeń ze składką regularną nie będą wyższe niż 25% wartości wpłaconych składek oraz 4% w przypadku umów ze składką jednorazową,
- b) PKO Życie przekaze konsumentom propozycję zawarcia aneksu do umowy ubezpieczenia, bądź równoważnego porozumienia,
- c) PKO Życie będzie informowała konsumentów o możliwości skorzystania z nowych warunków za pośrednictwem strony internetowej, aplikacji dla klientów oraz bezpośrednio klienta - za każdym razem, gdy klient wyrazi wolę rozwiązania umowy.

Do dnia 17 maja 2016 roku PKO Życie wdrożyła zobowiązania wynikające z decyzji. W terminie 9 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji (które nastąpiło w dniu 17 listopada 2015 roku) Spółka zobowiązana jest złożyć Prezesowi UOKiK sprawozdanie z wykonania zobowiązań wynikających z decyzji. Decyzja nie wyczerpuje możliwości dochodzenia przez obecnych klientów ich praw na drodze cywilnoprawnej. Na dzień 30 czerwca 2016 roku PKO Życie nie posiada rezerwy na karę administracyjną w zakresie przedmiotowego postępowania (rezerwa w wysokości 8 127 tysięcy PLN w związku z uprawomocnieniem się decyzji została w 2015 roku rozwiązana). Jednocześnie Spółka utrzymuje, adekwatny do warunków decyzji zobowiązującej, poziom rezerw szkodowych.

W I półroczu 2016 roku Spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (inne niż PKO Bank Polski SA) brały udział w 2 postępowaniach wyjaśniających prowadzonych przed Prezesem UOKiK dotyczących badania rynku kredytów hipotecznych oraz reklamy stosowanej przez ubezpieczycieli przy sprzedaży umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.

b) Roszczenia reperywatywacyjne w stosunku do nieruchomości posiadanych przez Grupę Kapitałową

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego prowadzonych jest:

- a) trzynaście postępowań, w tym sześć zawieszonych, w stosunku do siedmiu nieruchomości Banku, których przedmiotem jest: stwierdzenie nieważności decyzji odmawiających przyznania prawa własności czasowej, oddającej nieruchomości w zarząd i o nabyciu z mocy prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynku, wydanie lub zwrot lokalu lub nieruchomości, wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości, regulacja stanów prawnych nieruchomości;
- b) trzynaście postępowań w stosunku do pięciu nieruchomości pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej Banku, których przedmiotem jest: stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych, zwrot nieruchomości oraz zasiedzenie własności nieruchomości.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Banku z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

38. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązanymi

Skarb Państwa jest jednostką sprawującą kontrolę nad jednostką dominującą Grupy Kapitałowej jako podmiot posiadający 29,43% udziału w kapitale podstawowym Banku. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa.

Na mocy ustawy z dnia 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2013 roku, poz. 763 z późniejszymi zmianami), PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Przychody memoriałowe z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego” portfela	63 281	52 035
Przychody otrzymane kasowo z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego” portfela	13 525	14 006
Różnica pomiędzy przychodami memoriałowymi a kasowymi – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	49 756	38 029

W dniu 29 listopada 2000 roku przyjęto ustawę o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych (Dz. U. z 2000 roku, Nr 122, poz. 1310 z późniejszymi zmianami), która weszła w życie 1 stycznia 2001 roku. W wykonaniu postanowień tej ustawy PKO Bank Polski SA zawarł w dniu 3 sierpnia 2001 roku umowę z Ministrem Finansów, działającym w imieniu Skarbu Państwa, na mocy której udzielone zostało Bankowi poręczenie spłaty zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych, tzw. „starego” portfela. W dniu 29 grudnia 2011 roku okres obowiązywania niniejszej umowy (pierwotnie do 31 grudnia 2011 roku) został przedłużony do dnia 31 grudnia 2017 roku. Objęcie poręczeniami Skarbu Państwa należności wynikających z kredytów mieszkaniowych „starego” portfela powoduje neutralizację ryzyka niespłacalności tych kredytów.

Wykonanie przez Skarb Państwa umów poręczenia następuje w przypadku niedokonania przez kredytobiorcę spłaty kredytów w terminach wynikających z umowy kredytowej. Odpowiedzialność Skarbu Państwa ma charakter posiłkowy i skutkuje wówczas, gdy egzekwowanie niespłaconej części kredytów i odsetek, które Bank ma obowiązek podjąć, zanim wystąpi z roszczeniem do Skarbu Państwa, okaże się nieskuteczne. Powyższa ustawa obejmuje poręczeniem 90% pozostałych do spłaty kwot kredytów zaciągniętych, a jeszcze niespłaconych przez spółdzielnie mieszkaniowe. W wyniku wykonania obowiązków poręczyciela Skarb Państwa, zgodnie z instytucją poręczenia, wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela (Banku) i staje się tym samym wierzycielem w stosunku do kredytobiorcy.

PKO Bank Polski SA prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu otrzymuje prowizje.

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Przychody z tytułu prowizji	766	1 516

Od 1 stycznia 1996 roku Bank jest generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z czego otrzymuje prowizje od Budżetu Państwa.

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Przychody z tytułu prowizji	5 461	5 503

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji.

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Przychody z tytułu prowizji	14 310	8 188

Istotne transakcje Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa
Transakcje zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od rynkowych.

Podmiot	30.06.2016			01.01-30.06.2016		
	Kredyty i pożyczki udzielone ogółem	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
Podmiot 1	-	-	2 450 000	-	-	-
Podmiot 2	350 679	265 957	1 440 869	3 080	1 183	(2 425)
Podmiot 3	279 981	486 280	573 132	5 267	704	(2 742)
Podmiot 4	215 137	26 740	410 555	2 960	444	(30)
Podmiot 5	123 204	26 216	50 000	1 854	59	(377)
Podmiot 6	108 356	37 603	683 504	1 921	452	(2 564)
Podmiot 7	100 540	29 993	10 000	2 905	29	(58)
Podmiot 8	94 588	219	3 000	1 572	48	-
Podmiot 9	70 652	208	100 000	1 226	13	(13)
Podmiot 10	64 417	42 553	59 635	802	701	(343)
Podmiot 11	52 072	12 397	19 853	665	149	(101)
Podmiot 12	35 165	11 809	205 243	180	89	(52)
Podmiot 13	31 991	480	-	641	3	-
Podmiot 14	24 854	811	10 174	363	2	(1)
Podmiot 15	19 074	1 820	951	217	36	-
Pozostałe podmioty	128 131	5 354 374	4 057 009	5 003	3 455	(33 447)
Razem	1 698 841	6 297 460	10 073 925	28 656	7 367	(42 153)

Podmiot	31.12.2015			01.01 - 30.06.2015		
	Kredyty i pożyczki udzielone ogółem	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
Podmiot 1	-	-	2 450 000	-	-	-
Podmiot 30	8	1 046 516	1 500 000	-	677	(6 133)
Podmiot 76	-	931 422	-	2 133	378	(1 125)
Podmiot 52	-	606 343	350 000	-	207	(2 512)
Podmiot 83	-	501 001	715 852	-	18	(178)
Podmiot 3	472 602	380 543	386 854	1 327	265	(1 798)
Podmiot 114	-	264 443	-	-	498	(658)
Podmiot 2	250 057	240 524	2 407 840	-	-	(195)
Podmiot 63	-	219 506	-	-	-	-
Podmiot 61	-	214 989	-	1 513	102	(46)
Podmiot 6	113 467	196 961	574 780	2 302	1 452	(397)
Podmiot 91	220	156 451	-	8	792	(1 385)
Podmiot 37	-	118 217	-	-	4	(2 716)
Podmiot 5	163 275	99 099	50 000	-	-	-
Podmiot 16	-	73 188	354 500	-	152	(480)
Pozostałe podmioty	903 202	587 016	2 355 363	21 120	3 076	(39 871)
Razem	1 902 831	5 636 219	11 145 189	28 403	7 621	(57 494)

Odpowiednio na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku na powyższe kredyty i pożyczki udzielone klientom nie zostały utworzone istotne odpisy z tytułu utraty wartości.

39. Transakcje z jednostkami powiązanymi kapitałowo

Wszystkie opisane poniżej transakcje ze wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

Na dzień 30 czerwca 2016 roku / Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednie				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	39 811	-	32 949	20 909
Wspólne przedsięwzięcia pośrednie				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	27 842	27 842	8 699	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	64	-	402	1 137
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	2 866	-
Jednostki stowarzyszone pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	46	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	67 717	27 842	44 962	22 046

Za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2016 roku / Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednie				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	107 240	106 088	43 696	43 289
Wspólne przedsięwzięcia pośrednie				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	259	259	19	19
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	18	18	53	-
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	1	1	36	36
FERRUM SA	1	1	-	-
Jednostki stowarzyszone pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	1	1	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	107 520	106 368	43 804	43 344

Na dzień 31 grudnia 2015 roku / Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednie				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	5 964	-	31 072	2 011
Wspólne przedsięwzięcia pośrednie				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	27 414	27 414	8 623	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	14 057	-	949	1 086
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	2 788	-
Jednostki stowarzyszone pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	5	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	47 435	27 414	43 437	3 097

Za okres 6 miesięcy zakończony dnia 30 czerwca 2015 roku / Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	71 274	70 957	47 074	46 416
Wspólne przedsięwzięcia pośrednio				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	584	584	52	52
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Poczty SA	314	13	554	-
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	1	1	14	14
Jednostki stowarzyszone pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	1	1	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	72 174	71 556	47 694	46 482

40. Transakcje z jednostkami powiązanymi osobowo

Na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku jednostką powiązaną z Bankiem poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Polskiego SA albo bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego był jeden podmiot.

W I półroczu 2016 roku oraz w I półroczu 2015 roku w Banku nie wystąpiły transakcje wzajemne z tym podmiotem.

41. Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego PKO Banku Polskiego SA

a) wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej otrzymane od Banku

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Rada Nadzorcza	333	60
Wynagrodzenia Członków Rady Nadzorczej, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2016 roku	263	555
Razem	596	615

b) świadczenia dla członków Zarządu Banku otrzymane, należne oraz potencjalnie należne od Banku

	2016						
	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze		Pozostałe świadczenia długoterminowe		Płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych		
	wynagrodzenie 1.01-30.06.2016*	należne na 30.06.2016	należne na 30.06.2016	potencjalnie należne na dzień 30.06.2016	otrzymane w okresie 1.01- 30.06.2016	należne na dzień 30.06.2016	potencjalnie należne na dzień 30.06.2016
Zarząd Banku	4 337	1 574	867	2 001	1 429	2 206	2 001
Wynagrodzenia Członków Zarządu, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2016 roku	792	487	314	633	524	717	633
Razem świadczenia dla Zarządu	5 129	2 061	1 181	2 634	1 953	2 923	2 634

* Obejmuje wynagrodzenia zasadnicze, doliczenia z tytułu PPE, dodatkowego ubezpieczenia, opieki medycznej i ZFŚS.

	2015						
	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze		Pozostałe świadczenia długoterminowe		Płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych		
	wynagrodzenie 1.01-30.06.2015*	należne na 30.06.2015	należne na 30.06.2015	potencjalnie należne na dzień 30.06.2015	otrzymane w okresie 1.01- 30.06.2015	należne na dzień 30.06.2015	potencjalnie należne na dzień 30.06.2015
Zarząd Banku	5 634	1 694	805	2 345	2 240	2 500	2 345
Razem świadczenia dla Zarządu	5 634	1 694	805	2 345	2 240	2 500	2 345

* Obejmuje wynagrodzenia zasadnicze, doliczenia z tytułu PPE, dodatkowego ubezpieczenia, opieki medycznej i ZFŚS.

c) wynagrodzenia dla członków Zarządu Banku otrzymane od jednostek powiązanych (innych niż Skarb Państwa i jednostki powiązane ze Skarbem Państwa)

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Zarząd	22	20
Razem	22	20

d) Wynagrodzenie członków zarządów i rad nadzorczych spółek zależnych Grupy Kapitałowej

	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Rada Nadzorcza	170	131
Zarząd	8 956	8 425
Razem	9 126	8 556

e) świadczenia dla kierownictwa Banku po okresie zatrudnienia i świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy
W okresie zakończonym dnia 30 czerwca 2016 roku zostały wypłacone świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy w wysokości 2 216 tysięcy PLN oraz świadczenia po okresie zatrudnienia w wysokości 724 tysięcy PLN. W okresie zakończonym dnia 30 czerwca 2015 roku nie wypłacono świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy ani świadczeń po okresie zatrudnienia.

f) kredyty, pożyczki, gwarancje i inne pożytki świadczone przez Bank na rzecz kierownictwa

	30.06.2016	31.12.2015
Rada Nadzorcza Banku	639	1 093
Zarząd Banku	930	946
Razem	1 569	2 039

Warunki oprocentowania i terminy spłaty należności nie odbiegają od warunków rynkowych i terminów spłaty dla podobnych produktów bankowych.

42. Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

W I półroczu 2016 roku miały miejsce następujące zdarzenia wpływające na strukturę Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz dotyczące pozostałych jednostek podporządkowanych:

1. Dotyczące spółki PKO BP Finat Sp. z o.o.

W dniu 29 stycznia 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane obniżenie kapitału zakładowego spółki PKO BP Finat Sp. z o.o. z kwoty 107 302 500 PLN do kwoty 32 302 500 PLN poprzez umorzenie 750 000 udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy, należących do jedynego wspólnika – Banku. Według stanu na 30 czerwca 2016 roku kapitał zakładowy Spółki wynosi 32 302 500 PLN i dzieli się na 323 025 udziałów o wartości nominalnej 100 PLN każdy.

2. Dotyczące spółki PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA

W dniu 19 kwietnia 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA o kwotę 5 000 tysięcy PLN. W ramach wyżej wymienionego podwyższenia PKO Bank Polski SA objął 5 000 akcji (tj. wszystkie akcje nowej emisji) o wartości nominalnej 1 000 PLN każda i cenie emisyjnej równej 4 400 PLN każda, tj. za łączną kwotę równą 22 000 tysięcy PLN, pozostając jedynym akcjonariuszem Spółki.

Według stanu na 30 czerwca 2016 roku kapitał zakładowy Spółki wynosi 25 000 tysięcy PLN i dzieli się na 25 000 akcji o wartości nominalnej 1 000 PLN każda.

3. Dotyczące spółki PKO Bank Hipoteczny SA

W dniu 22 kwietnia 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Bank Hipoteczny SA o kwotę 200 000 tysięcy PLN. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale zostały objęte przez PKO Bank Polski SA.

Według stanu na 30 czerwca 2016 roku kapitał zakładowy Spółki wynosi 500 000 tysięcy PLN i dzieli się na 500 000 000 akcji o wartości nominalnej 1 PLN każda. Jedynym akcjonariuszem Spółki jest PKO Bank Polski SA.

4. Dotyczące spółki KREDOBANK SA

W dniu 24 maja 2016 roku w Jednolitym Państwowym Rejestrze Osób Prawnych, Osób Fizycznych – Przedsiębiorców i Organizacji Ukrainy została zarejestrowana zmiana statutu spółki KREDOBANK SA uwzględniająca m.in. podwyższenie kapitału zakładowego Spółki o 330 000 tysięcy UAH. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale zostały objęte i opłacone w listopadzie 2015 roku przez PKO Bank Polski SA.

Według stanu na 30 czerwca 2016 roku kapitał zakładowy Spółki wynosi 2 248 969 469,16 UAH i dzieli się na 224 896 946 916 akcji o wartości nominalnej 0,01 UAH każda. PKO Bank Polski SA posiada akcje stanowiące 99,6293% udziału w kapitale zakładowym Spółki i uprawniające do 99,6293% głosów na walnym zgromadzeniu Spółki.

5. Dotyczące spółek z Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o.

W dniu 3 lutego 2016 roku Nadzwyczajne Zgromadzenia Wspólników spółki Qualia Hotel Management Sp. z o.o. i spółki Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. oraz wspólnicy spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k. podjęli uchwały dotyczące połączenia wyżej wymienionych Spółek. Połączenie zostało dokonane poprzez przeniesienie całego majątku spółki Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. oraz spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k. (jako spółek przejmowanych) na spółkę Qualia Hotel Management Sp. z o.o. (jako spółkę przejmującą). W dniu 29 lutego 2016 roku połączenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym właściwym dla spółki przejmującej.

W dniu 13 kwietnia 2016 roku spółka Qualia Sp. z o.o. sprzedała spółce Qualia Development Sp. z o.o. 3 udziały spółki Qualia Hotel Management Sp. z o.o. Według stanu na 30 czerwca 2016 roku kapitał zakładowy spółki Qualia Hotel Management Sp. z o.o. wynosi 261 800 PLN i dzieli się na 5 236 udziałów o wartości nominalnej 50 PLN każdy. Wszystkie udziały wyżej wymienionej Spółki posiada spółka Qualia Development Sp. z o.o.

W dniu 17 lutego 2016 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. sprzedała 1 udział spółki Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o. o wartości nominalnej 1 000 PLN spółce Qualia Sp. z o.o. Według stanu na 30 czerwca 2016 roku kapitał zakładowy spółki Fort Mokotów Inwestycje Sp. z o.o. wynosi 77 483 tysiące PLN i dzieli się na 77 483 udziały o wartości nominalnej 1 000 PLN każdy. Udziały o wartości nominalnej 77 482 tysiące PLN, stanowiące 99,9987% udziału w kapitale zakładowym Spółki i uprawniające do 99,9987% głosów na zgromadzeniu wspólników Spółki są własnością spółki Qualia Development Sp. z o.o., a 1 udział - spółki Qualia Sp. z o.o.

6. Dotyczące zdarzeń, które spowodują zmiany w Grupie Kapitałowej w następnych kwartałach

W dniu 4 maja 2016 roku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym został ogłoszony plan połączenia spółki PKO Leasing SA (jako spółki przejmującej) i spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. (jako spółki przejmowanej).

Planowane połączenie ma nastąpić w drodze przeniesienia całego majątku spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. na spółkę PKO Leasing SA (łączenie przez przejęcie), bez podwyższenia kapitału zakładowego spółki PKO Leasing SA oraz bez wymiany udziałów spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. na akcje spółki PKO Leasing SA.

7. Dotyczące spółki FERRUM SA

W dniu 18 stycznia 2016 roku PKO Bank Polski SA przejął w ramach działań windykacyjnych (przejęcie na własność przedmiotu zabezpieczenia) kolejną partię akcji spółki FERRUM SA, zwiększając swój udział w kapitale i w głosach na walnym zgromadzeniu Spółki z 20,97% do 22,14%. Spółka jest jednostką stowarzyszoną od Banku.

43. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 30.06.2016	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	16	2 876 053	1 902 070	973 983	-
Dłużne papiery wartościowe		2 856 279	1 882 296	973 983	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		15 729	15 729	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji oraz prawa poboru		4 045	4 045	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 042 967	2 209	3 040 758	-
Instrumenty zabezpieczające		433 499	-	433 499	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 609 468	2 209	2 607 259	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	19	13 788 284	5 409 428	8 378 856	-
Dłużne papiery wartościowe		12 027 861	3 649 005	8 378 856	-
Jednostki uczestnictwa		1 760 423	1 760 423	-	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	33 636 069	24 571 566	5 764 472	3 300 031
Dłużne papiery wartościowe		33 151 152	24 450 941	5 764 472	2 935 739
Kapitałowe papiery wartościowe		185 531	103 958	-	81 573
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		299 386	16 667	-	282 719
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		53 343 373	31 885 273	18 158 069	3 300 031
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 580 993	459	3 580 534	-
Instrumenty zabezpieczające		996 467	-	996 467	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 584 526	459	2 584 067	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		3 580 993	459	3 580 534	-

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31.12.2015	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	16	783 199	783 199	-	-
Dłużne papiery wartościowe		766 641	766 641	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		9 910	9 910	-	-
Certyfikaty inwestycyjne		6 648	6 648	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	17	4 347 269	2 163	4 345 106	-
Instrumenty zabezpieczające		508 665	-	508 665	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 838 604	2 163	3 836 441	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	19	15 154 100	4 837 304	10 316 796	-
Dłużne papiery wartościowe		13 337 373	3 020 577	10 316 796	-
Jednostki uczestnictwa		1 816 727	1 816 727	-	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	28 291 352	19 255 389	5 401 333	3 634 630
Dłużne papiery wartościowe		27 604 913	19 093 221	5 401 333	3 110 359
Kapitałowe papiery wartościowe		473 618	145 990	-	327 628
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		212 821	16 178	-	196 643
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		48 575 920	24 878 055	20 063 235	3 634 630
Pochodne instrumenty finansowe	17	4 624 767	1 476	4 623 291	-
Instrumenty zabezpieczające		998 527	-	998 527	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 626 240	1 476	3 624 764	-
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	31	71 744	-	71 744	-
Instrumenty finansowe desygnowane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		71 744	-	71 744	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		4 696 511	1 476	4 695 035	-

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do hierarchii, stosuje się przy tym różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej, których szczegółowy opis zaprezentowany został w rocznym sprawozdaniu finansowym za 2015 rok.

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Grupa Kapitałowa stosuje wycenę do wartości godziwej na poziomie 3 na dzień 30 czerwca 2016 roku jest następujący:

Instrument finansowy	Technika wyceny	Czynnik nieobserwowalny	Wartość godziwa według	
			scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania - Funduszu	metoda wartości netto aktywów Funduszu (NAV - Net Asset Value)	wartość tytułu uczestnictwa w Funduszu	296 855	268 583
Akcje Visa Inc. serii C uprzywilejowane	oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość rynkową notowanych akcji zwykłych Visa Inc. z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe	ilość i wartość rynkowa akcji zwykłych Visa Inc., które Bank otrzyma w wyniku konwersji posiadanych akcji serii C	87 939	55 299
Obligacje korporacyjne	metoda indeksów kredytowych	spread kredytowy	2 947 706	2 923 928

Poniższe tabele prezentują uzgodnienie w trakcie okresów pomiarów wartości godziwej na poziomie 3:

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	01.01- 30.06.2016	01.01- 30.06.2015
Bilans otwarcia na początek okresu	3 634 630	203 276
Suma zysków lub strat	(28 756)	6 567
w wyniku finansowym	(29 683)	(7 684)
w innych dochodach całkowitych	927	14 251
Rozliczenie transakcji akcji Visa Europe Limited	(336 713)	-
Objęcie akcji Visa Inc.	80 964	-
Objęcie nowej emisji udziałów w Funduszu	67 563	-
Pozostałe nabycia i sprzedaże (w tym rozliczenia)	(117 657)	(12 364)
Stan na koniec okresu	3 300 031	197 479

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do 30 czerwca 2016 roku nie nastąpiły zmiany w zakresie metodyki szacowania wartości godziwej.

Aktywa i zobowiązania finansowe, które w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	30.06.2016	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	12 153 184	12 153 184
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 378 760	4 378 781
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			191 515 372	186 932 299
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	103 434 562	98 550 626
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	59 430 681	59 198 292
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	22 559 091	23 164 648
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 019 656	1 019 656
międzynarodowe organizacje finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	17 035	17 035
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 054 347	4 982 042
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	329 927	333 310
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 882 720	1 882 720
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4 935	4 935
Zobowiązania wobec innych banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 429 253	18 429 258
Zobowiązania wobec klientów			199 391 532	199 338 635
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	49 847 115	49 848 065
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 241 080	8 241 077
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	141 303 337	141 249 493
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane przepływy pieniężne	10 806 669	11 084 131
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 527 579	2 514 281
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 552 599	2 552 599

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2015	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 743 864	13 743 864
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 552 972	4 552 971
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			190 413 708	183 613 721
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	100 668 588	93 429 678
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	58 057 837	58 749 000
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	21 959 827	21 815 550
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 432 239	4 432 239
międzynarodowe organizacje finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	10 652	10 652
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 284 565	5 176 602
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	210 330	213 624
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	875 195	875 195
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4 219	4 219
Zobowiązania wobec innych banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 288 797	18 288 795
Zobowiązania wobec klientów			195 758 461	195 718 940
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	51 213 728	51 214 193
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 134 366	9 134 366
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	135 410 367	135 370 381
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane przepływy pieniężne	9 361 229	9 637 428
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 499 163	2 486 132
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 340 804	2 340 804

W odniesieniu do kredytów i pożyczek udzielonych klientom, które nie mają rozpoznanej utraty wartości zastosowano model oparty o szacowania wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych uwzględniający wysokość marży na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłaty wynikające z umów kredytowych. Bieżący poziom marż został wyznaczony dla transakcji zawartych w ostatnim kwartale zakończonym dniem bilansowym na instrumentach o podobnym ryzyku kredytowym. W przypadku kredytów walutowych zastosowano bieżącą marżę dla kredytów w PLN skorygowaną o koszt pozyskania waluty w transakcjach basis-swap. Wycena nie uwzględnia ryzyka skutków potencjalnego przewalutowania kredytów CHF w związku z prezydenckim projektem ustawy o dotyczącym kredytów walutowych. Dla kredytów z rozpoznaną utratą wartości przyjmuje się, że wartość godziwa jest równa wartości bilansowej.

Pozostałe techniki i metody wyceny zostały szerzej opisane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2015 rok.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

44. Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Banku Polskim SA, w tym w oddziale za granicą i w spółkach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank i Grupę Kapitałową tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

W Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu: kredytowe, stopy procentowej, walutowe, płynności (w tym ryzyko finansowania), cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, operacyjne, braku zgodności, zmian makroekonomicznych, modeli, biznesowe (w tym ryzyko strategiczne), utraty reputacji, kapitałowe i nadmiernej dźwigni finansowej oraz ubezpieczeniowe. W I półroczu 2016 roku katalog ryzyk istotnych został rozszerzony o ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za rok 2015 opisane zostały szczegółowo elementy procesu zarządzania ryzykiem, główne zasady zarządzania ryzykiem, organizacja zarządzania ryzykiem w Banku i Grupie Kapitałowej, identyfikacja istotnych rodzajów ryzyka oraz działania w zakresie zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej. W niniejszym sprawozdaniu został poszerzony opis dotyczący ryzyka ubezpieczeniowego z uwagi na wejście w życie w 2016 roku ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej z dnia 11 września 2015 roku wdrażającej do polskiego systemu prawnego Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej („Wyłącalność II”).

Dodatkowo w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za rok 2015 szczegółowo opisano dla poszczególnych, zidentyfikowanych przez Grupę Kapitałową, rodzajów ryzyka następujące elementy tj.: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar i ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze.

W Grupie Kapitałowej w I półroczu 2016 roku podjęte zostały następujące działania:

- zrolowanie w I połowie 2016 roku obligacji krótkoterminowych o terminie wymagalności sześciu miesięcy w kwocie 800 mln PLN oraz wyemitowanie dodatkowych 200 mln PLN tych papierów,
- wyemitowanie w I połowie 2016 roku rocznych obligacji w kwocie 200 mln EUR,
- 30 czerwca 2016 roku, na posiedzeniu WZA PKO Banku Polskiego podjęto decyzję o warunkowej wypłacie dywidendy z zysku netto wypracowanego w 2015 roku oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych. Dywidenda może być wypłacona jeśli do 8 grudnia 2016 roku (włącznie) PKO Bank Polski SA nie przejmie kontroli nad innym bankiem lub podmiotem sektora finansowego oraz nie nastąpią zmiany regulacyjne lub zmiany zaleceń nadzorczych wpływające na wymogi w zakresie funduszy własnych PKO Banku Polskiego S.A., które – według poziomu wskaźników adekwatności kapitałowej ujętych w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego S.A. za III kwartał 2016 rok – spowodowałyby brak możliwości wypłaty dywidendy w zgodzie z wymaganiami regulacyjnymi i zaleceniami nadzorczymi.

W I półroczu 2016 roku Bank oraz PKO Bank Hipoteczny SA kontynuowały prace związane z dostosowaniem do wymagań Rekomendacji W dotyczącej zarządzania ryzykiem modeli w bankach wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego. Wszystkie działania dostosowawcze zakończone zostały zgodnie z oczekiwanym terminem tj. 30 czerwca 2016 roku.

W ramach Grupy Kapitałowej, do PKO Banku Hipotecznego SA przenoszone są portfele kredytów hipotecznych udzielonych wcześniej przez PKO Bank Polski SA.

W I półroczu 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA należący do Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego dokonał dwóch emisji listów zastawnych w kwocie 500 milionów PLN każda i oprocentowaniu zmiennym powiększonym o marżę. Okres od dnia emisji do wykupu listów zastawnych ustalony został na 5 lat plus 1 dzień.

Ryzyko cyberprzestępstw w sektorze finansowym może przełożyć się na straty zarówno po stronie klientów jak i Grupy Kapitałowej. Grupa Kapitałowa przeciwdziała tego typu zdarzeniom m.in. poprzez szereg inicjatyw zarówno wewnątrzbankowych jak i sektorowych oraz współpracę z firmami informatycznymi.

PKO Bank Polski, jako jedyny bank z Polski, bezpośrednio uczestniczył w kolejnej edycji organizowanych przez EBA ogólnoeuropejskich Testów Warunków Skrajnych. Badanie to miało na celu zapewnienie organom nadzoru oraz uczestnikom rynku spójnych danych o odporności banków UE w niekorzystnych warunkach rynkowych, w ramach jednolitej metodologii przygotowanej przez EBA. Wyniki Testów potwierdziły wysoką odporność PKO Banku Polskiego, także na negatywne scenariusze makroekonomiczne. W scenariuszu szokowym Bank zanotował nieznaczny spadek współczynnika kapitału podstawowego Tier1 (CET1) tylko o 1,9 pkt. proc., co plasuje go na czwartym miejscu spośród 51 europejskich banków biorących udział w badaniu.

W I półroczu 2016 roku Grupa Kapitałowa wdrożyła zasady w zakresie przeprowadzania specyficznych odwrotnych testów warunków skrajnych dla poszczególnych ryzyk Banku. Odwrotne testy warunków skrajnych polegają na sformułowaniu potencjalnych, negatywnych scenariuszy dla Banku, a następnie znalezieniu zdarzeń przyczyniających się do ich materializacji.

- Zarządzanie ryzykiem kredytowym**

Informacje dotyczące pomiaru i monitorowania ryzyka na dzień 30 czerwca 2016 roku przedstawiono również w notach: należności od banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom, inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży oraz inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności.

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe - Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej	30.06.2016	31.12.2015
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	8 467 370	9 854 137
Należności od banków	4 378 760	4 552 972
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - dłużne papiery wartościowe	2 856 279	766 641
emitowane przez Skarb Państwa	2 736 413	648 695
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	45 142	48 596
emitowane przez podmioty niefinansowe	60 545	46 122
emitowane przez podmioty finansowe	2 843	5 344
emitowane przez banki	11 336	17 884
Pochodne instrumenty finansowe	3 042 967	4 347 269
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - dłużne papiery wartościowe	12 027 861	13 337 373
emitowane przez banki centralne	8 134 723	10 036 898
emitowane przez Skarb Państwa	3 649 005	3 052 701
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	244 133	247 263
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	511
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	191 515 372	190 413 708
sektor finansowy	1 369 151	4 826 553
kredyty gospodarcze	342 586	383 662
międzynarodowe organizacje finansowe	17 035	10 652
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 009 530	4 432 239
sektor niefinansowy	180 699 414	175 619 057
kredyty mieszkaniowe	103 434 562	100 668 588
kredyty gospodarcze	52 284 195	50 398 753
kredyty konsumpcyjne	22 559 091	21 959 827
dłużne papiery wartościowe	2 411 440	2 591 889
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	10 126	-
sektor budżetowy	9 446 807	9 968 098
kredyty gospodarcze	6 803 900	7 275 422
dłużne papiery wartościowe	2 642 907	2 692 676
Inwestycyjne papiery wartościowe - dłużne papiery wartościowe	33 151 152	27 604 913
emitowane przez Skarb Państwa	23 889 246	18 358 006
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	4 506 954	4 613 726
emitowane przez podmioty niefinansowe	3 139 436	3 117 859
emitowane przez banki	1 459 958	1 515 322
emitowane przez podmioty finansowe, obligacje korporacyjne PLN	155 558	-
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	329 927	210 330
emitowane przez Skarb Państwa	329 927	210 330
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	1 882 720	875 195
Razem	257 652 408	251 962 538

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe - Pozycje pozabilansowe	30.06.2016	31.12.2015
Udzielone zobowiązania nieodwołalne	25 975 601	30 513 878
Udzielone gwarancje	6 444 230	7 199 483
Gwarancje emisji	4 293 733	5 489 969
Udzielone akredytywy	1 420 543	1 838 101
Razem	38 134 107	45 041 431

Aktywa finansowe wyceniane metodą zindywidualizowaną, wobec których wykazano indywidualną utratę wartości według wartości bilansowej brutto	30.06.2016	31.12.2015
Należności od banków	149	145
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 261 168	5 412 768
Sektor finansowy	4 548	4 557
kredyty gospodarcze	4 548	4 557
Sektor niefinansowy	5 240 244	5 391 741
kredyty gospodarcze	3 985 227	3 875 074
kredyty mieszkaniowe	933 725	1 104 228
kredyty konsumpcyjne	248 987	304 476
dłużne papiery wartościowe	72 305	107 963
Sektor budżetowy	16 376	16 470
kredyty gospodarcze	16 376	16 470
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	576 452	397 479
emitowane przez podmioty finansowe	3 732	3 777
emitowane przez podmioty niefinansowe	572 720	393 702
Razem	5 837 769	5 810 392

- **Koncentracja ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej**

Koncentracja wobec największych podmiotów

Na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku limity koncentracji nie były przekroczone. Na dzień 30 czerwca 2016 roku poziom ryzyka koncentracji Grupy Kapitałowej wobec pojedynczych zaangażowań był niewielki – największe zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu wyniosło 10,1% uznanego skonsolidowanego kapitału (na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosło: 15,2%). Wśród 20 największych kredytobiorców Grupy Kapitałowej występują wyłącznie klienci PKO Banku Polskiego SA.

Koncentracja wobec największych grup kapitałowych

Największa koncentracja zaangażowania Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego w grupę kapitałową kredytobiorców wynosi 1,16% portfela kredytowego Grupy Kapitałowej (na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła: 1,61%). Wśród 5 największych grup kapitałowych występują wyłącznie klienci PKO Banku Polskiego SA.

Na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku poziom ryzyka koncentracji w grupę podmiotów był niewielki – największa koncentracja zaangażowania Grupy Kapitałowej wyniosła odpowiednio 11,1% i 10,2% uznanego kapitału Grupy Kapitałowej.

Koncentracja wobec sekcji branżowych

W stosunku do 31 grudnia 2015 roku wzrosło zaangażowanie Grupy Kapitałowej w sekcje branżowe o około 2,7 miliarda PLN. Łączne zaangażowanie w cztery największe grupy branż „Przetwórstwo przemysłowe”, „Działalność związana z obsługą nieruchomości”, „Handel hurtowy i detaliczny (...)” oraz „Administracja publiczna i obrona narodowa” utrzymało się na poziomie 57% wartości portfela kredytów objętych analizą branżową.

Koncentracja wobec regionów geograficznych

Portfel kredytowy Grupy Kapitałowej jest zdywersyfikowany pod względem koncentracji geograficznej. Struktura portfela kredytowego według regionów geograficznych różni się w Grupie Kapitałowej ze względu na obszar klienta Banku – odrębna jest dla Obszaru Rynku Detalicznego (ORD), odrębna dla Obszaru Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej (OKI). W ramach ORD wyróżnia się 11 regionów geograficznych i centralę. Na dzień 30 czerwca 2016 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORD występuje w regionie warszawskim i katowickim (około 25% portfela ORD). W ramach OKI Bank wyróżnia 7 makroregionów i centralę. Na dzień 30 czerwca 2016 roku największa koncentracja portfela kredytowego OKI występuje w centrali Banku i w makroregionie centralnym (odpowiednio 23% i 18% portfela OKI).

Koncentracja walutowa ryzyka kredytowego

Na dzień 30 czerwca 2016 roku udział ekspozycji w walutach wymiennych, innych niż PLN, w całym portfelu Grupy Kapitałowej wyniósł 24,9%. Największą część zaangażowania walutowego Grupy Kapitałowej stanowią ekspozycje w CHF i dotyczą one portfela kredytowego Banku. W przypadku spółek Grupy Kapitałowej sytuacja kształtuje się inaczej, tj. w portfelu walutowym Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA dominują ekspozycje w EUR (85% portfela walutowego).

W Grupie Kapitałowej KREDO BANK SA i w spółce Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” dominują kredyty udzielane w USD (odpowiednio 61% i 83% portfela walutowego tych podmiotów).

Inne rodzaje koncentracji

Zgodnie z rekomendacją S i T Komisji Nadzoru Finansowego Bank stosuje wewnętrzne limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku określające apetyt na ryzyko kredytowe. Na dzień 30 czerwca 2016 roku limity te nie zostały przekroczone.

- **Praktyki forbearance**

Grupa Kapitałowa jako forbearance przyjmuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy, wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Grupy Kapitałowej oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Działalność forbearance polega na zmianie warunków spłaty wierzytelności, które są indywidualnie ustalane wobec każdego kontraktu. Zmiany mogą dotyczyć:

- rozłożenia zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmiany formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- wydłużenia okresu kredytowania,
- zmiany oprocentowania,
- zmiany wysokości marży,
- redukcji wierzytelności,
- zwolnienia lub zamiany zabezpieczenia,
- zmiany dłużnika lub przystąpienia do długu osoby trzeciej.

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy forbearance, wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną. Elementem procesu forbearance jest ocena możliwości wywiązania się przez dłużnika z warunków umowy ugody (spłaty zadłużenia w ustalonych terminach).

Umowy forbearance są na bieżąco monitorowane. Jeśli w odniesieniu do wynikających z nich ekspozycji kredytowych rozpoznaje się utratę wartości, tworzone są na nie odpisy aktualizujące – równoważące identyfikowaną stratę. Ekspozycje ze statusem forbearance włącza się do portfela ekspozycji obsługiwanych, gdy spełnione są łącznie warunki:

- wierzytelność nie spełnia przesłanki indywidualnej utraty wartości i nie rozpoznaje się w odniesieniu do niej utraty wartości,
- upłynęło przynajmniej 12 miesięcy od zawarcia umowy restrukturyzacyjnej,
- umową restrukturyzacyjną objęto całość zadłużenia,
- dłużnik wykazał zdolność do wywiązania się z warunków umowy restrukturyzacyjnej.

Ekspozycje przestają podlegać raportowaniu ze statusem forbearance, gdy spełnione są łącznie warunki:

- upłynęło przynajmniej 24 miesiące od włączenia ekspozycji forborne do portfela ekspozycji obsługiwanych (okres warunkowy),
- na koniec okresu warunkowego, o którym mowa powyżej, klient nie posiada zadłużenia przeterminowanego wobec Grupy Kapitałowej przekraczającego 30 dni,
- nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości.

Aktywa finansowe podlegające forbearance	30.06.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone klientom według wartości brutto	199 992 039	198 700 917
w tym forbearance:	4 442 737	5 534 689
sektor finansowy	3 272	3 269
kredyty gospodarcze	3 272	3 269
sektor niefinansowy	4 439 465	5 530 247
kredyty gospodarcze	2 149 199	2 856 594
kredyty mieszkaniowe	1 890 422	2 143 330
kredyty konsumpcyjne	399 844	530 323
sektor budżetowy	-	1 173
kredyty gospodarcze	-	1 173
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom forbearance	(968 191)	(986 300)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	3 474 546	4 548 389

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance według regionu geograficznego (brutto)	30.06.2016	31.12.2015
Polska	4 366 119	5 423 877
mazowiecki	750 034	1 133 131
wielkopolski	615 962	499 092
śląsko-opolski	412 657	731 583
małopolsko-świętokrzyski	421 636	434 362
pomorski	350 197	333 966
podlaski	340 478	426 711
łódzki	340 254	474 476
dolnośląski	326 622	380 847
kujawsko-pomorski	296 249	302 146
zachodnio-pomorski	265 729	444 233
lubelsko-podkarpacki	221 470	236 208
warmińsko-mazurski	24 831	27 122
Ukraina	76 618	110 812
Razem	4 442 737	5 534 689

Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance	Zaangażowanie według wartości bilansowej brutto	
	30.06.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	2 216 854	2 418 018
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	2 225 883	3 116 671
nieprzeterminowane	1 688 281	2 477 548
przeterminowane	537 602	639 123
Razem brutto	4 442 737	5 534 689

Zmiana wartości bilansowych kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających *forbearance* na początek i na koniec okresu

Zmiana wartości bilansowych kredytów i pożyczek udzielonych klientom podlegających <i>forbearance</i> na początek i na koniec okresu	01.01-30.06.2016	01.01-30.06.2015
Wartość bilansowa netto na początek okresu	4 548 389	5 488 098
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości (zmiana w okresie)	16 989	(130 953)
Wartość brutto kredytów i pożyczek wyłączonych w okresie	(1 131 617)	(1 121 988)
Wartość brutto kredytów i pożyczek nowo ujętych w okresie	389 280	761 688
Inne zmiany/spłaty	(346 922)	(248 986)
Różnice kursowe	(1 573)	(12 670)
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	3 474 546	4 735 189

Kwota ujętych przychodów z tytułu odsetek związanych z kredytami i pożyczkami udzielonymi klientom, które podlegały *forbearance* na dzień 30 czerwca 2016 roku wynosiła 81 345 tysięcy PLN.

- Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej

VaR Banku oraz analizę *stress-testową* narażenia Grupy Kapitałowej na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	30.06.2016	31.12.2015
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)*	269 380	271 674
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 p.b. (tys. PLN) (test warunków skrajnych)**	2 016 124	2 013 781

* Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko stopy procentowej oraz specyfikę rynku, na którym działają, Grupa Kapitałowa nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Miare VaR 10-dniowy dla stopy procentowej dla głównych walut stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na dzień 30 czerwca 2016 roku wyniosła ok. 11 435 tysięcy PLN, a na dzień 31 grudnia 2015 roku 11 468 tysięcy PLN.

** W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcie krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na dzień 30 czerwca 2016 roku wartość zagrożona na stopie procentowej Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła 269 380 tysięcy PLN, co stanowiło ok. 0,95% funduszy własnych Banku. Na dzień 31 grudnia 2015 roku miara VaR dla Banku wyniosła 271 674 tysięcy PLN, co stanowiło ok. 1,00% funduszy własnych Banku. Wielkość funduszy wyliczana jest zgodnie z przepisami dotyczącymi wyliczania współczynników kapitałowych.

- Zarządzanie ryzykiem walutowym**

Nazwa miary wrażliwości	30.06.2016	31.12.2015
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)*	18 827	25 384
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (tys. PLN) (test warunków skrajnych)**	12 134	1 941

* Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Bank nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miare VaR 10-dniowy stosuje KREDO BANK SA, jej wartość na dzień 30 czerwca 2016 roku wyniosła ok. 1 490 tysięcy PLN, a na dzień 31 grudnia 2015 roku ok. 4 570 tysięcy PLN.

** W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Wielkość pozycji walutowych w Grupie Kapitałowej prezentuje poniższa tabela:

Pozycja walutowa	30.06.2016	31.12.2015
EUR	(217 964)	94 134
USD	(3 842)	(87 336)
CHF	(41 866)	(72 465)
GBP	(319)	(1 798)
Pozostałe (Globalna Netto)	189 354	171 137

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte, bilansowe i pozabilansowe. Narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie (w odniesieniu do funduszy własnych VaR 10-dniowy dla pozycji walutowej Banku na dzień 30 czerwca 2016 roku wynosił ok. 0,07%).

- Zarządzanie ryzykiem płynności**

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
30.06.2016								
urealniona luka okresowa	13 560 983	40 945 997	(1 883 255)	2 871 945	5 797 227	5 984 429	18 284 892	(85 562 218)
urealniona skumulowana luka okresowa	13 560 983	54 506 980	52 623 725	55 495 670	61 292 897	67 277 326	85 562 218	-
31.12.2015								
urealniona luka okresowa	13 974 617	19 405 644	(346 858)	3 590 950	7 972 011	8 034 672	12 600 252	(65 231 288)
urealniona skumulowana luka okresowa	13 974 617	33 380 261	33 033 403	36 624 353	44 596 364	52 631 036	65 231 288	-

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Grupy Kapitałowej, która wyznaczona została jako suma urealnionej luki płynności Banku i kontraktowych luk płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej wykazywała wartości dodatnie na dzień 30 czerwca 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

Nazwa miar wrażliwości	30.06.2016	31.12.2015
Rezerwa płynności do 1 miesiąca* (mln PLN)	29 770	30 186

* Rezerwa płynności jest to różnica między najbardziej płynnymi aktywami a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym horyzoncie czasowym.

Na dzień 30 czerwca 2016 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 92,9% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza spadek o ok. 0,8 p.p. w porównaniu do końca 2015 roku.

- Inne ryzyka cenowe**

Wpływ tego ryzyka na sytuację finansową Grupy Kapitałowej jest nieistotny. Wymóg w zakresie funduszy własnych, na pokrycie wyżej wymienionego ryzyka wyniósł na dzień 30 czerwca 2016 roku ok. 1,2 miliona PLN. W stosunku do wymogu wg stanu na 31 grudnia 2015 roku nastąpił spadek wynikający ze sprzedanych jednostek funduszy zbiorowego inwestowania.

- Zarządzanie ryzykiem operacyjnym

Spadek wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego dla Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA z kwoty 663 milionów PLN (według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku) do ok. 654 milionów PLN (według stanu na dzień 30 czerwca 2016 roku) wynika głównie z uwzględnienia skutków połączenia Banku z Nordea Bank Polska SA oraz oceny ryzyka po zakończeniu procesu integracji.

- Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych

Grupa Kapitałowa w sposób szczególny analizuje portfel walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych. Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowanym poziomie. Równolegle Grupa Kapitałowa na bieżąco śledzi pojawiające się inicjatywy ustawodawcze dotyczące pomocy dla kredytobiorców, którzy zaciągnęli walutowe kredyty hipoteczne, analizując ich wpływ na sytuację Grupy Kapitałowej oraz jego klientów.

Bank uwzględnia ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych w zarządzaniu adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

- Polityka Grupy Kapitałowej w zakresie kursu CHF

Grupa Kapitałowa analizuje zmiany zachodzące w otoczeniu makroekonomicznym i finansowym, w szczególności poziom rynkowych stóp procentowych oraz kursów walutowych i uwzględnia je w zarządzaniu poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz w działaniach wobec klientów Grupy Kapitałowej posiadających długoterminowe kredyty mieszkaniowe. Szczególnym analizom poddawany jest portfel kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF. Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowanym poziomie.

Równolegle na bieżąco monitorowany jest wpływ czynników i regulacji zewnętrznych. Grupa Kapitałowa na bieżąco śledzi pojawiające się inicjatywy ustawodawcze, dotyczące pomocy dla kredytobiorców, którzy zaciągnęli walutowe kredyty mieszkaniowe, analizując ich wpływ na sytuację Grupy Kapitałowej oraz jej klientów. W IV kwartale 2015 roku oraz w I kwartale 2016 roku, Grupa Kapitałowa wzięła udział w analizach zleczanych przez KNF badających wpływ wejścia w życie prezydenckiego projektu ustawy „o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki” (ustawa frankowa). W dniu 2 sierpnia 2016 roku Kancelaria Prezydenta RP udostępniła projekt Ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytów i pożyczki, której główne założenia dotyczą spreadów bankowych, ustalanych przez banki do spłat kredytów.

Poniższe tabele prezentują analizę jakościową kredytów w CHF:

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów w CHF (w przeliczeniu na PLN)	30.06.2016			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	172 480	186 596	359 076
ze stwierdzoną utratą wartości	-	135 737	174 526	310 263
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	1 905	27 847	1 216 015	1 245 767
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	3 910	367 677	30 172 220	30 543 807
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	5 815	568 004	31 574 831	32 148 650
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(49 997)	(73 389)	(123 386)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(49 617)	(73 349)	(122 966)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	(563)	(18 144)	(786 507)	(805 214)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(68)	(2 982)	(87 959)	(91 009)
Odpisy - razem	(631)	(71 123)	(947 855)	(1 019 609)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	5 184	496 881	30 626 976	31 129 041

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów w CHF (w przeliczeniu na PLN)	31.12.2015			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	170 986	223 586	394 572
ze stwierdzoną utratą wartości	-	134 743	208 089	342 832
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	32 034	1 126 528	1 158 562
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	6 098	372 332	30 309 066	30 687 496
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	6 098	575 352	31 659 180	32 240 630
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(45 601)	(95 867)	(141 468)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(45 185)	(93 751)	(138 936)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(18 199)	(699 206)	(717 405)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(171)	(2 711)	(100 384)	(103 266)
Odpisy - razem	(171)	(66 511)	(895 457)	(962 139)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	5 927	508 841	30 763 723	31 278 491

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	30.06.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	137 683 428	30 543 807	15 777 764
przeterminowane	2 172 779	675 489	267 625
nieprzeterminowane	135 510 649	29 868 318	15 510 139
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(422 154)	(91 009)	(61 892)
przeterminowane	(146 578)	(44 193)	(10 636)
nieprzeterminowane	(275 576)	(46 816)	(51 256)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	137 261 274	30 452 798	15 715 872

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	31.12.2015		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	137 684 206	30 687 496	15 091 438
przeterminowane	2 215 404	719 752	241 215
nieprzeterminowane	135 468 802	29 967 744	14 850 223
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(414 211)	(103 266)	(51 692)
przeterminowane	(153 193)	(49 835)	(8 393)
nieprzeterminowane	(261 018)	(53 431)	(43 299)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	137 269 995	30 584 230	15 039 746

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	30.06.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	1 158 546	680 113	61 788
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(40 206)	(30 144)	(1 972)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	1 118 340	649 969	59 816

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	31.12.2015		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	1 718 753	776 522	67 787
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(51 567)	(35 930)	(2 151)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	1 667 186	740 592	65 636

Na dzień 30 czerwca 2016 roku średnie LTV dla portfela kredytów w CHF wyniosło 85,97%, w porównaniu do średniego LTV dla całego portfela wynoszącego 72,11%.

- Zarządzanie ryzykiem ubezpieczeniowym

Ryzyko ubezpieczeniowe oznacza ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny i tworzenia rezerw (w szczególności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych).

Celem zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym jest utrzymanie go na akceptowalnym poziomie i ograniczenie potencjalnej straty z tytułu niekorzystnych zmian wartości zobowiązań ubezpieczeniowych.

Identyfikacja i pomiar ryzyka ubezpieczeniowego

Ekspozycja na ryzyko ubezpieczeniowe występuje w dwóch spółkach ubezpieczeniowych Grupy Kapitałowej. W PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. (PKO Życie) dotyczy ona następujących podtypów ryzyka: śmiertelności, zachorowalności, rezygnacji z umów, wzrostu kosztów, katastroficznego.

Ocena ekspozycji na ryzyka ubezpieczeniowe w PKO Życie wygląda następująco:

- ryzyko śmiertelności i zachorowalności oceniane jest na niskim poziomie ze względu na niewielki udział ubezpieczeń ochronnych w całym portfelu ubezpieczeń spółki oraz stosowaną reasekurację,
- ryzyko rezygnacji z umów dotyczy przede wszystkim produktów ubezpieczeniowych z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi. W konsekwencji postępowania UOKiK oraz porozumień będących jego wynikiem, Spółka dokonała oszacowania zmian w rozkładach przyszłych rezygnacji. Skorygowano również wysokości przyszłych opłat likwidacyjnych zgodnie z powyższym porozumieniem. Do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania nie zaobserwowano wzrostu rezygnacji z umów ponad oczekiwania Spółki. Na podstawie danych z pierwszej połowy 2016 roku oraz w świetle decyzji UOKiK skala rezygnacji z umów oceniana jest jako stabilna, jednak ryzyko jej wzrostu jest na poziomie podwyższonym.

W 2016 roku nowa spółka Grupy Kapitałowej PKO BP - PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA (PKO TU) rozpoczęła działalność operacyjną w dziale II, tj. ubezpieczeń majątkowych i osobowych. Spółka ta jest narażona przede wszystkim na następujące podtypy ryzyka ubezpieczeniowego: ryzyko rezerw i składek, ryzyko katastroficznego, ryzyko rezygnacji z umów.

Ocena ekspozycji na ryzyka ubezpieczeniowe w PKO TU wygląda następująco:

- ryzyko rezerw i składek – dotyczy przede wszystkim wieloletnich umów ubezpieczenia utraty dochodu i oznacza ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmienności w zakresie występowania, częstotliwości i skali ubezpieczanych zdarzeń oraz ze zmienności w zakresie występowania wypłat odszkodowań i ich kwot,
- ryzyko katastroficznego – dotyczy głównie umów ubezpieczenia mienia i oznacza ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze znacznej niepewności założeń dotyczących wyceny i tworzenia rezerw, związanych z ekstremalnymi lub wyjątkowymi zdarzeniami.

Pomiar ryzyka ubezpieczeniowego w PKO Życie i PKO TU realizowany jest w ramach analizy rezygnacji z umów, analizy szkodowości, analizy wielkości aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (APR) oraz corocznej analizy scenariuszy szokowych – testów stresu, na podstawie metodyki wymaganej przez UKNF. W ramach wdrożenia nowego systemu Wypłacalność II, obowiązującego od 1 stycznia 2016 roku, oba Towarzystwa wyliczyły minimalny wymóg kapitałowy (MCR) oraz standardowy wymóg kapitałowy (SCR) na 1 stycznia 2016 roku oraz na 31 marca 2016 roku, a także przygotowały raport nt. prospektywnej oceny ryzyk własnych (forward looking assessment of own risk – FLAOR) w 2015 roku. Zgodnie z niniejszymi analizami Spółki prognozują współczynniki wypłacalności zgodnie z systemem Wypłacalność II na adekwatnym poziomie.

Monitorowanie ryzyka ubezpieczeniowego

Aktywa na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (APR) kształtowały się na wystarczającym poziomie (powyżej 100%). Wysokość wskaźnika łącznego na pokrycie rezerw w PKO Życie na 31 marca 2016 roku wyniosła 103,18%. Dla produktów ubezpieczeniowych z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi i produktów strukturyzowanych, które stanowią przeważającą część portfela PKO Życie, nadwyżka aktywów nie jest wymagana, stąd łączny poziom wskaźników utrzymuje się na poziomie ponad 100%. Wskaźnik pokrycia rezerw w PKO TU w pierwszych miesiącach działalności spółki kształtował się na ekstremalnie wysokim, niereprezentatywnym poziomie.

Raportowanie ryzyka ubezpieczeniowego

W PKO Życie i PKO TU raportowanie ryzyka ubezpieczeniowego realizowane jest w postaci miesięcznego raportu dla Zarządu oraz kwartalnego raportu dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Lokalnego Komitetu Ryzyka oraz Komitetu Ryzyka przy Radzie Nadzorczej. Dodatkowo realizowane są potrzeby informacyjne na rzecz Banku.

Działania zarządcze obejmujące ryzyko ubezpieczeniowe

PKO Życie w celu ograniczenia ekspozycji na ryzyka ubezpieczeniowe stosuje między innymi: reasekurację ryzyk (śmiertelności, zachorowalności), okresy karencji, wyłączenia, działania retencyjne.

Reasekuracja bierna Spółki PKO Życie realizowana jest w oparciu o:

- obligatoryjno-fakultatywne, kwotowo - ekscedentowe umowy reasekuracyjne, na bazie ryzyka – składki,
- fakultatywne umowy reasekuracyjne, na bazie ryzyka-składki,
- obligatoryjne, proporcjonalne umowy reasekuracyjne, na bazie ryzyka-składki.

Reasekuracja na zasadach fakultatywnych stosowana jest do wszystkich umów ubezpieczenia i ryzyk nie objętych umowami reasekuracji obligatoryjno – fakultatywnymi, w których suma na ryzyku brutto przekracza ustaloną kwotę. W przypadku nowych produktów i ryzyk PKO Życie dokonuje wyboru reasekuratora, zakresu ochrony, warunków reasekuracji, zmiany zawartych umów reasekuracji oraz zawierania nowych umów reasekuracji w stosunku do nowo wprowadzonych do oferty lub modyfikowanych produktów ubezpieczeniowych i nowych ryzyk.

PKO TU w celu ograniczenia ekspozycji na ryzyka ubezpieczeniowe stosuje między innymi: reasekurację proporcjonalną, odpowiednią konstrukcję produktów ubezpieczeniowych, reasekurację katastroficzną.

45. Adekwatność kapitałowa

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej wg stanu na dzień 30 czerwca 2016 roku zostały opisane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku.

Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej stanowią: PKO Bank Polski SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, PKO Finance AB, Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., PKO BP Finat Sp. z o.o. oraz PKO Bank Hipoteczny SA.

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy w okresie 6 miesięcy 2016 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

Wartość miar adekwatności kapitałowej w I połowie 2016 roku utrzymywała się powyżej limitów zewnętrznych oraz poziomu rekomendowanego przez nadzór bankowy (KNF/EBA).

KNF w piśmie z dnia 10 maja 2016 roku dotyczącym dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi dla gospodarstw domowych poinformowała Bank o wysokości tego wymogu w ujęciu Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego. W związku z przedmiotowym pismem, minimalne współczynniki kapitałowe Grupy Kapitałowej na poziomie uprawniającym do wypłaty dywidendy do 50% wypracowanego zysku, powinny wynosić, co najmniej 13,81% dla współczynnika kapitału podstawowego Tier 1 (T1) oraz 13,99% dla łącznego współczynnika kapitałowego (TCR). Oczekiwania względem minimalnych wskaźników kapitałowych w ujęciu jednostkowym nie uległy zmianie. Minimalna wysokość współczynników kapitałowych do wypłaty dywidendy do 50% wypracowanego zysku, po uwzględnieniu indywidualnego domiaru kapitałowego z tytułu portfela walutowych kredytów hipotecznych oraz dodatkowego bufora zabezpieczającego wynosi odpowiednio 13,82% dla współczynnika T1 i 14,01% dla współczynnika TCR. Ponadto KNF zarekomendowała zwiększenie funduszy własnych poprzez zatrzymanie, co najmniej 50% zysku wypracowanego w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku.

W dniu 25 kwietnia 2016 roku EBA opublikowała listę O-SIIs (Other Systemically Important Institutions - Inne instytucje o znaczeniu systemowym) w Unii Europejskiej, na której znajduje się notyfikacja, że oczekuje na informacje w zakresie podmiotów zakwalifikowanych do tej grupy z Bułgarii i Polski.

	30.06.2016	31.12.2015
Fundusze własne razem	28 332 248	27 091 444
Kapitał Tier I	25 820 383	24 608 318
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami w tym:	29 236 290	27 828 677
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	26 719 504	24 118 542
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070 000	1 070 000
Zyski zatrzymane	196 786	1 390 135
(-) Wartość firmy	(1 102 497)	(1 102 497)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 737 125)	(1 690 794)
Skumulowane inne całkowite dochody	(337 626)	(135 783)
Aktywa z tytułu podatku odroczonego, które są uzależnione od przyszłej rentowności, ale nie pochodzą z różnic przejściowych	(1 617)	(2 017)
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	(191 211)	(14 403)
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	(45 831)	(274 865)
Kapitał Tier II	2 511 865	2 483 126
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 511 865	2 483 126
Wymogi w zakresie funduszy własnych	14 898 231	14 836 827
Ryzyko kredytowe	13 578 215	13 658 288
Ryzyko operacyjne	653 976	662 547
Ryzyko rynkowe	630 216	484 532
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	35 824	31 460
Łączny współczynnik kapitałowy	15,21%	14,61%
Współczynnik kapitału Tier 1	13,86%	13,27%

46. Informacje o pakietowej sprzedaży wierzytelności

Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów, niemniej jednak w I półroczu 2016 roku przeprowadził pakietowe sprzedaże wierzytelności bilansowych i pozabilansowych o łącznej wysokości nominalnej 468 716 tysięcy PLN, w tym kapitał 232 986 tysięcy PLN, dotyczące wierzytelności przysługujących Bankowi wobec osób fizycznych oraz podmiotów gospodarczych w tym wierzytelności zabezpieczone hipotecznie.

ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

47. Zdarzenia następujące po dniu kończącym okres sprawozdawczy

- W dniu 1 lipca 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Hipotecznego SA podjęło uchwałę dotyczącą podwyższenia kapitału zakładowego Spółki o 200 000 tysięcy PLN w drodze emisji akcji. W dniu 8 lipca 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała zgodę na zmianę statutu Spółki uwzględniając podwyższenie kapitału. PKO Bank Polski SA dokonał zapisu oraz opłacił objęcie wyżej wymienionych akcji. W dniu 28 lipca br. podwyższenie kapitału zakładowego Spółki zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym.
- W dniu 6 lipca 2016 roku PKO Bank Polski SA dokonał spłaty pożyczki udzielonej przez spółkę PKO Finance AB w kwocie 250 000 tysięcy CHF. W dniu 7 lipca 2016 roku spółka PKO Finance AB wykupiła obligacje o wartości nominalnej 250 000 tysięcy CHF.
- W dniu 13 lipca 2016 roku wspólnicy spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Władysławowo Sp. k. podjęli uchwałę dotyczącą rozwiązania Spółki bez prowadzenia postępowania likwidacyjnego.
- W dniu 28 lipca 2016 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. odkupiła od spółki Qualia Sp. z o.o. 1 udział w spółce „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o., stając się jedynym wspólnikiem spółki „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o.
- W dniu 28 lipca 2016 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. zawarła ze spółką Dom Development SA umowę sprzedaży 100% udziałów w spółce „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o., która jest wieczystym użytkownikiem nieruchomości gruntowej położonej w rejonie ulicy Żwirki i Wigury oraz ulicy Raclawickiej w Warszawie. Kwota transakcji obejmująca cenę udziałów oraz zwrot pożyczki udzielonej „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o. przez Qualia Development Sp. z o.o. wynosi 133 500 tysięcy PLN. Z dniem 28 lipca 2016 roku spółka „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o. przestała być spółką zależną od spółki Qualia Development Sp. z o.o.

6. W lipcu 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA nabył, w ramach podpisanej w 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności, portfele wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie w kwocie 1 029 009 tysięcy PLN.
7. W dniu 5 sierpnia 2016 roku KNF, w ramach postępowania prowadzonego w celu zidentyfikowania Banku jako innej instytucji o znaczeniu systemowym („O-SII”) na podstawie przeprowadzonej oceny znaczenia systemowego Banku postanowiła zwrócić się do Komitetu Stabilności Finansowej o wyrażenie opinii w sprawie zidentyfikowania Banku jako O-SII i nałożenia na Bank bufora w wysokości równoważnej 0,75% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 rozporządzenia UE nr 575/2013. Na dzień dzisiejszy Bank nie otrzymał informacji o terminie wprowadzenia bufora O-SII oraz jego wpływie na minimalne wartości współczynników kapitałowych.
8. W dniu 24 sierpnia 2016 roku spółki Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o. zawarły umowy, w wyniku których: spółka Qualia Residence Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Qualia Development Sp. z o.o.) sprzedała dwie nieruchomości położone w Juracie przy ul. Mestwina nr 32 oraz ul. Mestwina 34 i 38, spółka Qualia Sp. z o.o. (spółka w 100% zależna od Qualia Development Sp. z o.o.) sprzedała ogół praw i obowiązków komplementariusza w spółce Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp.k. oraz spółka Qualia Development Sp. z o.o. sprzedała ogół praw i obowiązków komandytariusza w spółce Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp.k. Dodatkowo Qualia Development Sp. z o.o. poręczyła za zobowiązania Qualia Sp. z o.o. i Qualia Residence Sp. z o.o. wobec nabywców z tytułu strat (zdefiniowanych w umowach sprzedaży jako rzeczywiste straty, bez utraconych korzyści) jakie mogą ponieść nabywcy w wyniku zawarcia umów sprzedaży.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu Banku

17.08.2016	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	 (podpis)
17.08.2016	Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
17.08.2016	Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
17.08.2016	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
17.08.2016	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
17.08.2016	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
17.08.2016	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
17.08.2016	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)

Podpis osoby, której powierzono
prowadzenie ksiąg rachunkowych

17.08.2016

Danuta Szymańska

Dyrektor Pionu Rachunkowości

.....
(podpis)